29 ՅՈՒԼԻՍ 1994. ՈՒՐԲԱԹ # 143 (646)

Ազգ

Azg armenian daily

Гос. Библиотека ... Арм. ССР им. А. Мясникяна

SABCO
OVERSEAS TRADING LTD.
LIMASSOL CENTRE, BLOCK B, SUITE 307, P. O. BOX 6543
TEL +357-5-370962
FAX +357-5-370945
OUR BANKERS: B. E. M. O. BANK, LIMASSOL, CYPRUS; FEDERAL BANK OF THE MIDDLE EAST, LIMASSOL, CYPRUS; BANK OF CYPRUS, LIMASSOL, CYPRUS; HELLENIC BANK, LIMASSOL, CYPRUS
Հայաստանի եւ ԱՊՀ երկրների համար
Կիպրոսի եւ Ռոտերդամի պահեստներից
ՇԱՔԱՐԱՎԱԶ, ՄԹԵՐՔ, ԽՄԻՉՔ, ԿՈՂՈՎԱԿԱՅՔ
ուղիղ հասցեատիրոջը՝ նավով եւ ինքնաթիռով

ԿՈՎԿԱՍ

Հայ եւ վրաց ուժային դեսերի հանդիպում Թբիլիսիում

ԹԲԻԼԻՍԻ, 28 ՅՈՒԼԻՍ, ՍՆԱՐՔ: Հայաստանի պաշտպանության նախարար Սերժ Սարգսյանի, Անդրկովկասում տեղաբաշխված ռուսաստանյան զորքերի խմբի հրամանատար Ֆյոդոր Ռեուտի, ինչպես նաեւ Վրաստանի ուժային նախարարությունների ղեկավարների հետ Վրաստանի վարչապետ Օթար Պացացիայի այսօր ունեցած հանդիպման ժամանակ քննարկվեցին վրաց-աբխազական հակամարտությունը կարգավորելու եւ գաղթականներին ռուսաստանյան(?) բնակության վայրեր վերադարձնելու հարցերը: Ինչպես հաղորդեցին Վրաստանի Նախարարների կաբինետի մամլո կենտրոնում, զրույցի ընթացքում քննարկվեցին երկաթուղու վերականգնման հարցերը, որոնք կենսական կարեւոր նշանակություն ունեն շրջափակման մեջ գտնվող Հայաստանի համար: Նույն օրն էլ կայացավ Վրաստանի եւ Հայաստանի պաշտպանական գերատեսչությունների ղեկավարների՝ Վարդիկո Նադիբաիձեի եւ Սերժ Սարգսյանի հանդիպումը, որի ընթացքում քննարկվեցին Վրաստանի զինված ուժերի շինարարության հարցերը: Վրաստանի պաշտպանության նախարարն իր հայ պաշտոնակցին ծանոթացրեց վրաց-աբխազական հակամարտության ծավալուն կարգավորման ընթացքին:

ՂԱՐԱԲԱՂ

Հրադադարը վերահաստատվեց եւ պաշտոնապես ամրագրվեց

Եռակողմ համաձայնագիրը կգործի մինչեւ նորի կնքումը

Հուլիսի 27-ին Հայաստանի, Ադրբեջանի պաշտպանության նախարարները եւ Լեռնային Ղարաբաղի պաշտպանության բանակի հրամանատարը ստորագրել են համաձայնագիր հրադադարի մասին, որով վերահաստատվում եւ իրավական բնույթ է ստանում այս տարվա մայիսի 9-11-ը Ռուսաստանի միջնորդությամբ ձեռք բերված ղարաբաղյան հակամարտության շրջանում կրակի դադարեցման մասին համաձայնությունը: Ինչպես նշված է ՀՀ ԱԳՆ մամուլի ծառայության հայտարարության մեջ, այդ համաձայնագրով կողմերը հաստատել են իրենց պատրաստակամությունը օգոստոս ամսվա ընթացքում արագացնել եւ խորացնել բանակցությունները նոր համաձայնագրի կնքման ուղղությամբ, որը պետք է վերաբերի ռազմատեխնիկական հարցերի լուծմանը, ԵԱՀԽ դիտորդների եւ միջազգային անվտանգության ուժերի տեղակայմանը: Կողմերը պարտավորվել են ամեն դեպքում չխախտել հրադադարը մինչեւ վերոհիշյալ համաձայնագրի կնքումը: Ներկա համաձայնագիրը ներառում են միջազգային անվտանգության ուժերի եւ ԵԱՀԽ դիտորդների առաքելության միջեւ համագործակցություն: Համաձայնագրի ստորագրված տարբերակն ուղարկվելու է ՌԴ պաշտպանության նախարար Պավել Գրաչովին, ՌԴ արտաքին գործերի նախարար Անդրեյ Կոզիրեւին, ՌԴ նախագահի հատուկ պատվիրակ, դեսպան Վլադիմիր Կազիմիրովին եւ ԵԱՀԽ Մինսկի խորհրդաժողովի նախագահ, դեսպան Յան Էլիասոնին: ԱԳՆ մամուլի ծառայության հայտարարության համաձայն, համաձայնագրի նախապատրաստման վերջին փուլն անցել է ստորագրող կողմերի միջեւ անմիջական, ուղղակի կապի միջոցով:

«Հայաստանի արտաքին գործերի նախարարությունը կարեւորում է այս համաձայնագրի ստորագրումը, նկատի ունենալով, որ սրանով պաշտոնականացվում է վերջին տասը ամիսների հրադադարը, ինչը զգալի հակամարտությունը դադարեցնելու դրական առիթ է ստեղծել», նշված է հայտարարության մեջ:

«Հակամարտության բոլոր կողմերի ստորագրած եւ միջնորդներին հասցեագրված նամակի համաձայնեցված տեքստը ըստ էության հաստատված զինադադարը պահպանելու եւ բանակցությունները խորացնելու կողմերի պատրաստակամության հավաստումն է», այդ կապակցությամբ ասաց ԼՂՀ արտգործնախարարի խորհրդական Մանվել Սարգսյանը: «Դիրքորոշումների համաձայնեցումը, նշեց նա, տեղի էր ունենում հակամարտ կողմերի լրատվական փոխանակումների միջոցով»:

«Ղարաբաղյան կողմը հույս է հայտնում, որ սկսված հավասումը չի մնա լոկ որպես ներքական փաստ, այլ կամրապնդվի կրակը չվերսկսելու իրական մեխանիզմների մշակմանն ուղղված վճռական քայլերով», եզրակացրեց Մանվել Սարգսյանը:

ԱՊՀ ՍԱՀՄԱՆԱՊԱՀ ՈՒԺԵՐ

Բախում քերես միայն հեռագայում

ԱՊՀ-ի մասնակից պետությունների սահմանապահ զորքերի հրամանատարների խորհրդի երեկ Պետերբուրգում բացված խորհրդակցության օրակարգի գլխավոր հարցը սահմանային խնդիրներն էին: Ռուսաստանը ներկայացնում է գլխավոր հրամանատար Անդրեյ Նիկոլաեւը: Նախատեսվում է մշակել սահմանային հարցերի կարգավորման համատեղ համաձայնագիր, քննարկել սահմանապահ ուժերի միավորման եւ համադրված գործողությունների առնչվող հարցեր:

Հրամանատարների խորհրդակցությանը մասնակցում է նաեւ Հայաստանի սահմանային զորքի գլխավոր հրամանատար, ՀՀ ԳԽ պատգամավոր, գնդապետ Լեւոն Ստեփանյանը: Հանդիպման ժամանակ ստեղծվել է սահմանապահ զորքերի խորհուրդ: Ադրբեջանի սահմանապահ զորքի հրամանատար, գեներալ-մայոր Աբբասալի Նովրուզովը հայտարարել է, որ Ադրբեջանն այժմ չի անդամակցի այդ խորհրդին, սակայն հեռագայում, թերեւս ստիպված կլինի դրա մաս կազմել, քանզի ինքնուրույն չի կարողանա հոգալ սահմանների ինժեներատեխնիկական կառույցների ֆինանսավորման ծախսերը:

ԲՈՍՆԻԱ

Պավել Գրաչով. «Այցիս արդյունքները կերեւան 2-3 օրից»

Սարաեւոյում լարվածությունը նորից է աճել

ԲԵԼԳՐԱԴ, 28 ՀՈՒԼԻՍ, ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: «Հարավսլավիա կատարած այցիս արդյունքները կերեւան միայն 2-3 օրից, ուստի այժմ վաղաժամ է գնահատական տալ դրան», հանդիպումից հարցազրույցի ժամանակ հայտարարեց Ռուսաստանի պաշտպանության նախարար Պավել Գրաչովը, որն ավարտեց իր այցը Բելգրադ:

Այցի ընթացքում նախարարը մի շարք հանդիպումներ անցկացրեց Հարավսլավիայի Միութենական Հանրապետության, Սերբիայի, Բոսնիայի Սերբական Հանրապետության, Խորվաթիայի, Սերբական Կրաինայի Հանրապետության ղեկավարության հետ: «Ես նրանց բերել էի առաջարկություններ, որոնք, Բորիս Ելցինի եւ Ռուսաստանի ղեկավարության կարծիքով, վճռական ազդեցություն կունենան Բոսնիայի հիմնախնդրի վրա՝ այն խաղաղ եղանակով կարգավորելու առումով», հաղորդեց Գրաչովը:

Պավել Գրաչովը հատկապես ընդգծեց, որ «Բոսնիայի հիմնախնդիրը հնարավոր չէ լիովին եւ վերջնականապես կարգավորել առանց փոխզիջումների, ինչպես մուսուլմանա-խորվաթական դաշնության, այնպես էլ Բոսնիայի սերբերի կողմից»: Նա հավելանել ավելացրեց, որ Ռուսաստանի նոր առաջարկությունները նույնպես որոշակիորեն փոխզիջման բնույթ են կրում:

Մյուս կողմից, տեւական անդորրից հետո Սարաեւոյում նորից է մեծացել լարվածությունը: Սերբական կողմը հայտարարել է, այսպես կոչված «երկնագույն միջանցքները» ժամանակավորապես փակելու մասին, որոնք վերահսկում էին ՄԱԿ-ի ուժերը:

Բոսնիայի սերբերի ղեկավարությունը այդ քայլը պատճառաբանել է նրանով, որ մուսուլմանները ՄԱԿ-ի վերահսկողության ներքո գտնվող այդ «միջանցքները» օգտագործում էին զենք ու զինամթերք փոխադրելու համար: Բացի այդ, դա յուրօրինակ պատիժ է մուսուլման նշանառուների գործողությունների ակտիվացման, ինչպես նաեւ մուսուլմանական կողմից ռազմագերիների փոխանակումը ձգձգելու դեմ:

ՄԱԿ-ի ուժերի հրամանատարությունը ափսոսանք է հայտնել սերբական կողմի ձեռնարկումների առթիվ, սակայն ընդունել է նրա պատճառաբանությունների հիմնավորվածությունը:

Անցած օրվա ընթացքում Սարաեւոյում մի քանի լուրջ միջադեպ է տեղի ունեցել: Չոռնէցարքի քաղաքի մոտակա լեռնային ճանապարհին գնդակոծվել է ՄԱԿ-ի ավտոշարասյունը, որի հետեւանքով վիրավորվել են բրիտանացի երկու զինծառայող: ՄԱԿ-ի ուժերի հրամանատարությունը հայտարարել է, որ կրակը բացվել է սերբական դիրքերից, բայց սերբական կողմը սադրանքի մեջ մեղադրել է մուսուլմանական կողմին:

Իլիջի եւ Դոբրինյայի շրջաններում՝ սարանջատման գծերում մուսուլմանական զորքերը փորձել են ճեղքել սերբական դիրքերը: Փոխհրաձգությունը տեւել է մի քանի ժամ:

ՏԱՐԱԾՔ

ՆԱՏՕ-ի տնօրենը Սեմիպալատինսկում

ԱԼՄԱԹԻ, 28 ՅՈՒԼԻՍ, ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: ՄԱԳԱՏԷ-ի գլխավոր տնօրեն Հանս Բլիքսն այսօր այցելեց Սեմիպալատինսկի նախկին միջուկային զինափորձարան: Նախօրյակին նա հայտարարել էր, որ զինափորձարանում ՄԱԳԱՏԷ-ի կատարած ուսումնասիրությունների արդյունքները վկայում են, որ ճառագայթային իրավիճակը նորմալ է:

Մոսկվա-Աթենք. Զենքի համատեղ արտադրություն

ԱԹԵՆՔ, 28 ՅՈՒԼԻՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ: Ինչպես հուլիսի 27-ին հաղորդեց «Հունաստանի ձայնը» ռադիոկայանը, Ռուսաստանի փոխվարչապետ Օլեգ Սոսկովեցի եւ ազգամիջյան կապերտության(?) նախարար Վիկտոր Գլուխիխի հետ Հունաստանի պաշտպանության նախարար Գերասիմոս Արսենիսի հանդիպման ժամանակ քննարկվել է զենքի համատեղ արտադրության եւ Մոսկվա-Աթենք-Վաշինգտոն առանցքի ամրապնդման հարցերը: Հանդիպումից հետո Արսենիսը շեշտել է, Բոսնիայի հարցում Ռուսաստանի եւ Հունաստանի հայացքները միատեսակ են:

Գեներալ Ռոուզը դատապարտեց

ԼՈՆԴՈՆ, 28 ՅՈՒԼԻՍ, ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Նախկին Հարավսլավիայում ՄԱԿ-ի ուժերի հրամանատար բրիտանացի գեներալ Մայքլ Ռոուզը դատապարտեց Բոսնիայում ՄԱԿ-ի ավտոշարասյան վրա երեկ կատարված հարձակումը, որի հետեւանքով զոհվեց 26-ամյա բրիտանացի զինծառայող Ֆիլիպ Բոսոդինը: «Երբ կողմերն պատրաստ են [illegible] բանակցությունների [illegible]», հայտարարեց գեներալ Ռոուզը:

ԹՈՒՐՔԻԱ

Դեմիրելը ստիպված եղավ զիջել

Մումթազ Սոյսալը՝ Թուրքիայի արտգործնախարար

Կառավարական կաբինետում մասնակի փոփոխություններ կատարելու մտադրության կապակցությամբ բարձրակարգ իշխանությունների վերին օղակում ծագած ճգնաժամը չորեքշաբթի երեկոյան ավարտվեց Չիլլեր-Կարայալչըն զույգի հաղթանակով: Տեղի տալով վարչապետի եւ ՍԴԺԿ գլխավոր նախագահի ճնշմանը, կոալիցիայի սոցիալ-դեմոկրատական թեւի «ընբոստ» նախարարները ներկայացրին իրենց հրաժարականները եւ նույն օրը Թեհրանից վերադարձող Դեմիրելին ոչինչ չէր մնում, քան իր ստորագրությամբ վավերացնել նոր նշանակումները: Այսպիսով, սոցիալ-դեմոկրատական թեւի ինը նախարարներ, այդ թվում հինգ դեսպանի, արտաքին գործերի, արդարադատության, աշխատանքի եւ զբոսաշրջության, հրաժեշտ տվեցին իրենց պաշտոններին:

Քաղաքական առումով ամենակարեւոր նորությունը 1991 թ. աշնանից Թուրքիայի արտաքին գործերի գերատեսչությունը ղեկավարող Հիքմեթ Չեթինի պաշտոնանկությունն է: Առայժմ դեռ վաղ է Թուրքիայի արտաքին քաղաքական դոկտրինայում որեւէ փոփոխության մասին խոսել, սակայն, ելնելով իրադարձությունների տրամաբանականությունից, կարելի է կանխատեսել, որ Չեթինի հեռացումը լոկ ձեւական բնույթ չի կրում: Ինչեւէ, 1994 թ. հուլիսի 27-ին Թուրքիայի արտաքին գործերի նախարարի պաշտոնը զբաղեցրեց Մումթազ Սոյսալը:

Մ. Թ.

Ֆինլանդիան Ռուսաստանից տարածքային պահանջ չունի

ՀԵԼՍԻՆԿԻ, 28 ՀՈՒԼԻՍ, ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Ֆինլանդիան Ռուսաստանից տարածքային որեւէ պահանջ չունի, եւ այդ հարցի առթիվ Ֆինլանդիայի կառավարության դիրքորոշումն այն է, որ երկու պետությունների միջեւ գոյություն ունեցող սահմանը հաստատված է միջազգային համաձայնագրերով, հայտարարեց Ֆինլանդիայի արտգործնախարար Հեյկի Հաավիստոն, պատասխանելով «Կարելիայի խնդրի» նկատմամբ իր կառավարության դիրքորոշման պարզաբանմանը վերաբերող խորհրդարանական հարցադրմանը: [illegible]

տարածքների եւ դրանց կարգավիճակի շուրջ, միաժամանակ ընդգծելով, որ ներկայումս դա անհնար է, քանի որ Ռուսաստանն այդ հարցը քննարկելու որեւէ ցանկություն չունի:

■ ***Մոլդովայում քննում է գագաուզների կարգավիճակի հարցը.*** *Հուլիսի 28-ին Մոլդովայի խորհրդարանը սկսեց հանրապետության տարածքում գագաուզների խիտ բնակեցված տարածքների կարգավիճակի քննարկումը: Այդ առթիվ Քիշնեւ է ժամանել չճանաչված Գագաուզիայի Հանրապետության խորհրդարանի խոսնակ [illegible]*

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

Տեղական

ՄԻՋՊԵՏԱԿԱՆ

Հայ-իրանական կապեր. խոչընդոտների հաղթահարում

Յուլիսի 28-ին փոխնախագահ Գագիկ Յարությունյանի նախագահությամբ կայացավ հայ-իրանական կապերի համակարգման պետական հանձնաժողովի նիստը: Քննարկվեցին երկու երկրների առեւտրատնտեսական կապերի հետագա աճխուժացման, մասնավորապես, տրանսպորտային հաղորդակցության եւ բեռնափոխադրումների արդյունավետ կազմակերպման, մաքսային ռեժիմի կարգավորման, մի շարք համատեղ ծրագրերի իրականացման հետ առնչվող առանձին հրատապ խնդիրներ: ՅՅ մաքսային վարչության պետ Երջանիկ Աբգարյանը եւ էկոնոմիկայի նախարար Ա. Եղիազարյանը զեկուցեցին Յայաստանից սեւ եւ գունավոր մետաղների արտահանման վիճակի եւ այս գործում տեղ գտած լուրջ բացերն ու թերությունները հաղթահարելու ուղղությամբ ձեռնարկվող միջոցառումների մասին: Յանձնաժողովը նպատակահարմար համարեց խիստ ուժեղացնել պետական վերահսկողությունն այս բնագավառում՝ համապատասխան հանձնարարականներ տալով առանձին գերատեսչությունների: Նիստում քննության առնվեցին նաեւ մի շարք ընթացիկ հարցեր: Տեղեկությունը ստացվել է ՅՅ նախագահի մամուլի ծառայությունից:

ՆՏ

■ *Հրդեհ Խոսրովի արգելանոցում: Ամառային այս օրերին, երբ բնակչության մեծ մասը հնարավորություն չունի իր հանգիստն անցկացնելու հանրապետությունից դուրս, հանգստացողներից շատերը հանգիստ են լինում բնության գրկում: Սա սովոր էլ հաճելի է, բայց մասնագետներ տեղիք է տալիս: Ինչպես հայտնեց Խոսրովի արգելանոցի գլխավոր ինժեներ Վ. Բաբայանը, վերջերս Ուրցաձոր կոչվող տեղամասում բռնկվել է հրդեհ, որը հետեւանք է բացառապես անփութության: Անհայտ անձինք հանգստանալով այդ վայրում մոռացել են վերացնել իրենց վառած կրակի հետքերը, որն էլ կարող էր աղետալի հետեւանքներ ունենալ, եթե ժամանակին չնկատվեր ու չհանգցվեր արգելանոցի աշխատակիցների կողմից:*

Փաստ

Ա

ԺՄ-ն կասարել է իր ծրագրի առաջին մասը՝ բարձրացնելով քաղաքական ուժերի եւ ժողովրդի քաղաքական ակտիվությունը: Այս մասին երեկ կայացած մամուլի ասուլիսում հայտարարեց Դավիթ Վարդանյանը՝ ավելացնելով, թե երկրորդ փուլի խնդիրը լինելու է շարժումը համակարգող մարմին ստեղծելը: Ընդ որում պրն. Վարդանյանը նշեց, թե գանկալի է, որ այդ մարմնում ընդգրկվեն նաեւ տարբեր քաղաքական ու-

Ինչպես միշտ, այս անգամ եւս խոսվեց նաեւ այն միջոցների մասին, որով հանրապետության իշխանությունները փորձում են վարկաբեկել ԱԺՄ-ն: Այսպես, ՅՅՇ ղեկավարների այն միտքը, թե ՅՅՇ-ից հեռացված 7 ընդդիմադիրները կարող են միանալ ԱԺՄ-ին, պրն. Վարդանյանը մեկնաբանեց որպես փորձ ԱԺՄ-ն ներկայացնել իբրեւ հեռացվածների կուսակցություն: Իրենց «բաժինը» ստացան նաեւ «Լրագիր» օրաթերթը՝ Աշոտ

ՆԵՐՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԱԺՄ-ի հանրահավաքները մտնում են երկրորդ փուլ

ժեր եւ անհատներ, սակայն չի բացառվում, որ ԱԺՄ-ն միայնակ շարունակի առաջնորդել շարժումը (ինչը ցանկալի չէր լինի ԱԺՄ-ի համար): Ընդ որում, հանրահավաքների երկրորդ փուլում, որն ըստ ամենայնի, սկսվում է այսօր, ԱԺՄ-ն պատրաստվում է պարբերաբար ներկայացնել իր ծրագիրը (ինչը նախատեսվում էր անել դեռեւս նախորդ հանրահավաքի ժամանակ, սակայն հայտնի միջադեպերի պատճառով հանրահավաքն այլ ընթացք ստացավ):

Ինչ վերաբերում է այսօրվա հանրահավաքում նման միջադեպերի հնարավորությանը, նախ տեղեկացրեց, թե իրենց ունեցած տվյալների համաձայն, այս անգամ նման փորձեր չեն լինի, ապա հայտարարեց, թե եթե այնուամենայնիվ նման փորձերը կրկնվեն, ապա իրենք պատրաստ են առճակատման: Այնուհետեւ ԱԺՄ ներկայացուցիչը ներկայացրեց միության տեսակետները սահմանադրական քննարկումների վերաբերյալ, ըստ որի դրանք ընթանում են նախագահի սցենարով, որտեղ ընդդիմությանը հատկացված է ողբալի դեր, ինչպես նաեւ դրամի կարծի կտրուկ փոփոխության վերաբերյալ, որն, ըստ ԱԺՄ-ի, ոչ թե տնտեսական քաղաքականության արդյունք է, այլ նպատակ ունեն մի խումբ մարդկանց համար գերշահույթ ապահովել:

Մանուչարյանի եւ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի հանդիպման մասին տեղեկության համար, եւ «Ազգը»՝ «ԱԺՄ-ն խառնում է խաղաթղթերը» վերնագրով հոդվածի համար: Այս առիթով պրն. Վարդանյանը հայտարարեց, թե երեւի նախագահը շատ կուսակցությունների աղեն բաժանել է խաղաթղթերը, եւ նրանց խաղի այդ կանոնները ձեռնտու են, ուստի ԱԺՄ-ն նրանցից աջակցություն չի ակնկալում: Փոխարենը ԱԺՄ-ի դռները բաց են բոլոր այն քաղաքական ուժերի եւ անհատների առջեւ, ովքեր դեռեւս չեն վարկաբեկվել: Անշուշտ, «վարկաբեկվածների» շարքում նա նկատի չունի իրենց խումբը:

Առանց իր զինակցի նման կոնկրետ ժամկետներ նշելու, պրն. Վարդանյանը հայտարարեց, թե շուտով հանրապետությունում իշխանությունը փոխվելու է, ընդ որում առկա օրենքների շրջանակներում: Թե կոնկրետ ինչ նշանակով՝ նա խուսափեց, որ այդ մասին կխոսվի հանրահավաքի ժամանակ: Այդ առթիվ ԱԺՄ ներկայացուցիչը հիշեցրեց միայն, որ իրենք ժողովրդի աջակցությամբ իշխանությունը փոխելու փորձ ունեն, եւ հենց այդ պատճառով է, որ իշխանությունները ամենայն լրջությամբ են հետեւում իրենց հանրահավաքներին:

ԱՐՄԷՆ ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆ

ՍՓՅՈՒՌՔ-ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՅՅ անձնագրեր սփյուռքահայ մի խումբ բարերարների

Ոչ պաշտոնական տեղեկությունների համաձայն, հանրապետության նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի կողմից անցյալ շաբաթ դեռեւս լրիվ չլուսաբանված հանգամանքներում արտասահմանից Երեւան հրավիրված մի խումբ սփյուռքահայերի, որոնք «Յայաստան» համահայկական հիմնադրամի հոգաբարձության կամ օժանդակող շրջանակի անդամներ են, շնորհվել է Յայաստանի Յանրապետության նոր անձնագրեր, ի գնահատություն Յայաստանին մատուցած նրանց նյութական եւ այլ ծառայությունների: Մեզ չհաջողվեց պարզել, թե արդյոք տրված անձնագրերն ուժի մեջ են եւ գործածելի, սակայն երեւույթն ինքնին կարող է հետաքրքրություն առաջացնել քաղաքական ու խորհրդարանական շրջանակներում, քանի որ, ինչպես հայտնի է, դեռեւս ընդունված չէ Յայաստանի քաղաքացիության մասին օրենքը, եւ մասնավորապես երկու տարի է, որ Գերմանիայում տպագրված ՅՅ 3 կարգի անձնագրերը (դիվանագիտական, սովորական եւ օտարերկրացիների համար) սպասում են այդ օրենքին՝ «լույս աշխարհ» գալու համար: Ցարդ հանրապետության միայն մի քանի բարձրաստիճան պաշտոնյաներ էին օգտվում այդ անձնագրերից: Իսկ ինչ վերաբերում է սփյուռքահայ մի խումբ բարերարների տրված լինելու փաստին, ապա պետք է մխիթարվել, որ գոնե արժանավոր մարդկանց համար է կատարվել այս բացառությունը:

ՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ

Թողարկում են նոր հեռախոսներ

Նկարում՝ հեռախոսը պատրաստի վիճակում

Արդեն քանի տարի է Յայաստանն անչափ դաժան էներգետիկ ճգնաժամի մեջ է: Բայց նույնիսկ այս պայմաններում «Մարս» պետական միավորումն սկսել է արտադրել կենցաղային հեռախոսների յոթ տարբերակներ հիշողության 20 թվիչներով եւ արդիական ձեւավորմամբ: Այդ հեռախոսների արտադրության թույլտվություն է ձեռք բերվել եւրոպական «Ասկոմ» հայտնի ֆիրմայից:

Սկզբում «Մարս» միավորման հիմնական նպատակն էր հրահանգիչ սարքերի արտադրությունը, բայց այժմ գործարանը զուգահեռաբար թողարկում է 0,35-3 մմ տրամագծով շաղափներ, որոնք նախատեսված են հաստկոտեւ հիմնաթիթեղների մշակման համար:

Այսօր «Մարս» միավորումը ամերիկացիների հետ համատեղ աշխատում է սկսել աշխարհում մեծ պահանջարկ ունեցող տեսախոսների մշակման նպատակով:

ՕԳՆՈՒԹՅՈՒՆ

Հայ-ամերիկյան համագործակցություն՝ սոցիալական ոլորտում

Յայաստանի Յանրապետության աշխատանքի եւ սոցիալական ապահովության նախարար Աշոտ Եսայանը, ԱՄՆ միջազգային զարգացման Անդրկովկասի գրասենյակի պատասխանատու Սյուզան Օլդսը եւ Յայ օգնության ֆոնդի Երեւանի գրասենյակի տնօրեն Ռոյ Քեյնկյանը երեկ նախարարությունում պայմանագիր ստորագրեցին հանրապետությունում սոցիալական ապահովվածության նոր «ցանց» ստեղծելու ոլորտում համագործակցելու մասին: Փաստաթուղթը նախարարությունը պայմանականորեն կոչում է «Փարոս» նախագիծ, որով սոցիալական ապահովվածության խմբերի տարբերակման նոր համակարգ ստեղծելու շնորհիվ հանրապետությունում իրագործել մարդասիրական օգնության առավել արդարացի բաշխում: ԱՄՆ միջազգային զարգացման գրասենյակի տրամադրած 80 հազար ամերիկյան դոլարը ոչ միայն կօժանդակի նոր սկզբունքով կազմված ընտանեկան քարտարանների ստեղծմանը եւ դրանց համակարգիչների մեջ մուտքագրմանը, այլեւ անհրաժեշտ կլինեն կյանքի զբաղվածության խնդիր: Այսպես, կվճարվեն ոչ միայն ծրագրի աշխատակիցները, այլեւ Երեւանի Մերգելյանի գիտահետազոտական ինստիտուտի 100 աշխատակից, բաժների 500 ուսանող: Լրագրողներին տված պարզաբանումներ-

ում պրն. Եսայանը նշեց, որ սոցիալապես անապահովների 11 կատեգորիաների սանդղակը միշտ չի արտացոլում կարիքավորների համամասնական պատկերը: Նոր համակարգը հնարավորություն է տալիս հաշվի առնել այլեւայլ ուրիշ գործոններ, այդ թվում եւ այնպիսիք, որոնք ընտանեկան ընդհանուր վերլուծության դեպքում սոցիալապես ապահովվածության բոլորովին այլ պատկեր են տալիս: Ի դեպ, վերջնական որոշում կայացնելու դերը վերապահված է համակարգիչներին, իսկ նման սանդղավորման հնարավորություն կունենա երկրում շուրջ 640 հազար ընտանիք՝ կամավոր հիմունքով:

Պայմանագիրն ստորագրող կողմերը բավական մեծ կարեւորություն տվեցին նման համագործակցությանը: Յայաստանում ԱՄՆ դեսպան Հարրի Գիլմորն այս առիթով շնորհավորեց կողմերին եւ հայտնեց, որ փաստաթուղթը երկու կառավարությունների համագործակցության լավ օրինակ է:

ՌՈՒԶԱՆ ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ

ՓՈԽԱՆԱԿՈՒՄ ԵՄ

Կոմիտասի փող. քարե 5 հարկանի շենքի 4-րդ հարկում գտնվող 3 սենյակ կանոց բնակարանը՝ 2 եւ 1 սենյականոցների հետ:

Յեռ.՝ 250159

ՍԵՓԱԿԱՆԱՇՆՈՐՀՈՒՄ

24 օբյեկտ գնահատվել եւ ներկայացվել են կոլեկտիվներին

ԵՐԵՎԱՆ, 28 ՅՈՒԼԻՍ, ՓԱՍՏ: ՅՅ կառավարությանն առընթեր պետական ունեցվածքի հաշվառման եւ ապապետականացման վարչությունից հայտնում են, որ վերջին մեկ ամսում վարչության կողմից գնահատվել եւ սեփականաշնորհման համար կոլեկտիվին է ներկայացվել 24 հասարակական օբյեկտ, որոնց արժեքը ընդհանուր գումարով կազմում է 113 մլն 550 հազար դրամ: Այդ օբյեկտներն են՝ Երխաղարդի թիվ 128, Տնտեսկուլտառի թիվ 244, Պտղաբանջարեղենի միավորման թիվ 64 խանութները, Յասարակական սննդի թիվ 113 խինկալիանոցը, Կոշիկի «Նաիրի» ֆաբրիկայի վերանորոգման թիվ 1/59 կետը, թիվ 2/2 եւ 2/5 արհեստանոցները, «Նոր տարազ» ֆաբրիկայի թիվ 7 արտադրամասը, «Լազուր» միավորման կենցաղային թիվ 2 եւ 7/1 տեղամասերը, Վարսավիրանոցների կոմբինատի թիվ 4 վարսավիրանոցը, Գործվածքհագուստկոշիկի թիվ 323 խանութը, Յասարակական սննդի թիվ 522 խորտկարանը, թիվ 625 ուտարանը, թիվ 1 ձեռնարկության թիվ 105 ճաշարանը, եւ թիվ 122 ուտարանը, 4-րդ միավորման թիվ 412 «Քնար» ճաշարանը, «Ծիածան» հեռուստավարձույթի թիվ 13 սրահը, Յրազդանի շրջանի Քաղսի կենցաղի տունը, Կոտայքի շրջանի Գառնու պատվերասրահը, ՅՅ մշակույթի նախարարության «Սեւան» վարձակալական կինոթատրոնը:

ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Անարդարությունները գործնականում բացառվում են միլիցիայի դպրոցում

Երեւանի կամերային երաժշտության տանը շարունակվում են միլիցիայի բարձրագույն դպրոցի ընդունելության քննությունները, որոնք սկսվել են դեռեւս հուլիսի 26-ին: Ընդ որում, քննություններն անցկացվում են միանգամայն նոր սկզբունքով. գրավոր աշխատանքները տեղում ստուգվում են, եւ արդյունքները հայտարարվում են անմիջապես: Բողոքարկման հանձնաժողովը, որտեղ ընդգրկված են հանրապետությունում լույս տեսնող թերթերի ներկայացուցիչներ, տեղում քննում է ներկայացված բողոքները. համապատասխան բացատրություններ տալիս դիմորդների ծնողներին եւ այլն: Ի դեպ, դիմորդների ծնողները կարող են ներկա լինել քննություններին:

«Քննությունը կազմակերպված է շատ բարձր մակարդակով, հավաստիացնում են հայոց լեզվի քննական հանձնաժողովի անդամները: Մրցույթը շատ տրամադրող է, օբյեկտիվությունը՝ 100 տոկոս»: Եւ խնդրեմ, որեւէ անարդարության մասին խոսք լինել չի կարող, եւ դրանում համոզվում են նաեւ «անբավարար» գնահատական ստացած դիմորդների հարազատները՝ ծանոթանալով իրենց զավակների աշխատանքներին: Մինչդեռ մրցակցությունը բավականին լուրջ է՝ 120 տեղի համար դիմել են ավելի քան 600 պատանիներ ու աղջիկներ: Քննությունից առաջ եւ լույս ունենալով դիմորդների եւ նրանց հարազատների առաջ ներքին գործերի նախարարը հայտարարեց, թե 120 հոգուց ոչ մի մարդ ավել չի ընդունվի: Իսկ քննություններն անց են կացվում բավական մակարդակով եւ չափանիշներով: Եւ եթե պարզվի, որ ընդունվողների թիվը 120-ից պակաս է, ապա մեկ ամսից կանցկացվեն նոր քննություններ:

Մի խոսքով, կարելի է վստահաբար ասել, որ եթե միլիցիայի բարձրագույն դպրոցի ընդունելության քննությունները նախկինում նույնպես անցկացվեին նման ձեւով, ապա միլիցիոներների վերաբերյալ անեկդոտների մեծ մասը հազիվ թե ծնվեր: Իսկ եթե մյուս բուհերում նույնպես ամեն ինչ կատարվի օբյեկտիվության նման մակարդակով, ապա անկասկած է, որ ուսանող դառնալու պատվին կարժանանան իսկապես արժանիները:

Ա.Բ.

■ *Հույներ մանկական երկաթուղու գործարկման վերաբերյալ: Շաբաթ օրը Երխաղխորհրդում տեղի ունեցավ խորհրդակցություն՝ նվիրված մանկական երկաթուղու վերագործարկման խնդիրներին: Նշվեց, որ երկաթուղու գործարկումը արագացնելու նպատակով առաջին հերթին անհրաժեշտ է ավարտել կայարանի շենքը եւ 3 կանգառների շինությունների նորոգումը: Տեղեկացվեց, որ փորձարկման նպատակով երկրի Գյումրիի էլեկտրաքարշը: Փորձարկումից հետո մոտ ժամանակներս երկաթուղին կգործի:*

Փաստ

ՌԱՄԿԱՎԱՐ ԱԶԱՏԱԿԱՆ ՕՐԱԹԵՐԹ
Յրատարակության Դ տարի
Յիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Յանրապետության 47
Յեռ.՝ 562941, AT&T (7 8852) 151065

Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՎԵՏԻՔՅԱՆ / հեռ. 521635
Խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԳԱՍՊԱՐՅԱՆ / 529221
Տնօրեն
ՄԱՐԳԻՍ ՄԱՐԳՍՅԱՆ / 562863
A STYLE համակարգչային ծառայություն / 581841
Ռեգ. եւ ստամբերից ԳԱՅԵԼ ԳԱԼԱՖՅԱՆ
Apple Macintosh
համակարգչային շարվածք
«Ազգ» թերթի

Azg
armenian daily
LIBERAL DEMOCRATIC NEWSPAPER
Editor
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

ՇՐՋԱՆԱՅԻՆ

Հյուսիսային Կովկասում իրադրությունը վերջերս կտրուկ սրվել է: Այդ շրջանի գրեթե բոլոր վարչական-տեղական կազմավորումներում դիտվում է անկայուն ներքաղաքական իրադրություն: Մոսկովյան մամուլի գնահատումների համաձայն, պատճառը Չեչնիայի հարցի լուծված չլինելն է: Սակայն, մեր կարծիքով, խոսքը Հյուսիսային Կովկասի ժողովուրդների մի շարք չլուծված խնդիրների մասին է, որոնք էլ ընկած են շրջանի այսօրվա սուր իրավիճակի հիմքում:

Բազմաթիվ խնդիրներից պետք է առանձնացնել գլխավորը՝ հալածված ժողովուրդների խնդիրը: 1944-թյան մեջ մնդադրելու փորձերը: Մեզ հարկավոր է սեփական պետականություն հանրապետության տարածքի մեկ հինգերորդում, բայց ոչ դրա սահմաններից դուրս»:

Բալկարների օրինակով կարելի է եզրակացնել, որ կրկին ծառացած է տարածքի եւ այդ տարածքի վրա ազգային պետականության ստեղծման հարցը: Հարց է ծագում. դա ու՞մ է ձեռնտու: Պարզ է միայն, որ չկայունացումը դեռ ձեռնտու է Ռուսաստանի ղեկավարությանը, քանզի բարդանում է գործընթաց, որն անխուսափելիորեն հանգեցնում է հակամարտության, ո-

Ավտուրխանովի խմբի հասցեին, քանի որ այն օգնություն էր խնդրել Ռուսաստանի նախագահից: Թեեւ այդ «կառավարության» բնիկներին կանգնած է նաեւ հազար մարդ, այնուամենայնիվ հանդես է գալիս հանուն Չեչնիայի անկախության, բայց ընդդեմ Ջոհար Դուդաեւի: Այս պարագան ընդգծվեց նաեւ մի շարք բռնական միջադեպերով (մաքսից հետո պատանդների առեւանգում եւ այլն): Ի պատիվ Չեչնիայի իրավապահ մարմինների, հարկ է ասել, որ այս առումով ռուսաստանցի գործընկերների հետ երկխոսությունն ու համագործակցությունը հաջողվեցին: Բայց գործն այնքան էլ հարթ

ՀՅՈՒՍԻՍԱՅԻՆ ԿՈՎԿԱՍ

Շրջանի կարգավորումը կախված է Չեչնիայի խնդրի լուծումից

46 թթ. Հյուսիսային Կովկասի մի քանի ժողովուրդներ տեղահանվեցին դեպի Սիբիր եւ Միջին Ասիայի շրջաններ: Մեր օրերին ընդունված «հալածված ժողովուրդների մասին օրենքը» կատարվում է ոչ լրիվ ծավալով: Այսպես, օրենքի բազմաթիվ կետերից գործում է հիմնականում մեկը՝ հայրենիք վերադառնալու իրավունքը եւ կացարանի կառուցման համար ռուբլու վարկի հատկացումը: Դա վկայում է, որ Ռուսաստանի ղեկավարությունն առայժմ չի էլ մտածում փոխհատուցման մյուս ձեւերի մասին: Հյուսիսային Կովկասի մի շարք ինքնավար հանրապետություններում (Կաբարդա-Բալկարիա, Կարաչայա-Չերքեզիա եւ այլն) հատուկ անորոշ է այսպես կոչված անջատական միտումը, որը հանգեցնում է վարչական-տեղական կազմավորումների մասնատմանը եւ օրինակ, Բալկարիայի, Կաբարդայի, Կարաչայի, Չերքեզիայի հանրապետությունների կամ մարզերի ստեղծմանը:

Այս երեւույթն առավել ցայտուն է հետեւյալ օրինակում. 1991 թ. նոյեմբերին բալկար ժողովրդի համագումարում հիմնված բալկար ժողովրդի ազգային խորհրդի ներկայացուցիչները. «Տարիներ շարունակ Կաբարդա-Բալկարիայի ղեկավարության կողմից բալկար ժողովրդի հանդեպ ի հայտ բերված խտրականությունը լիովին կարելի է գնահատել որպես «իրավունքների ոտնահարում», որի արտահայտությունն այն էր, որ «Բալկար ժողովրդին սոցիալ-տնտեսապես օգնելու մասին» Ռուսաստանի կառավարության որոշման կատարումը Ռուսաստանի բյուջեից հատկացված միջոցները հանրապետության ղեկավարությունն օգտագործում է այլ նպատակներով»: Ղեկավար պաշտոնները զբաղեցնում են նախագահի ցեղակիցները, իսկ հանրապետական օրենքը ժողովրդի մեջ «կաբարդական գվարդիա» անվանումն է ստացել: Բալկար ժողովրդի ազգային խորհուրդը կտրականապես մերժում է իրեն անջատականո-

ղի լուծման բանալին, ասում, գտնվում է Մոսկվայում:

Ռուսաստանի ղեկավարության

վերաբերմունքը միանշանակ կերպով նույնն է այդ բոլոր ժողովուրդների հանդեպ:

Սակայն այդ շրջանի բոլոր խնդիրները թեւ երեւույթին շաղկապվում են նախ եւ առաջ Չեչնիայի խնդրի հետ: Հենց այդ խնդրի լուծումից է սկսվելու շրջանում կուտակված հարցերի կարգավորման ամբողջ գործընթացը: Դեռ մայիսի սկզբներին տեղեկություններ կային ռուս-չեչենական մոտալուտ բանակցությունների մասին: Ինչպես հայտնի է, դրանք չկայացան ռուսական կողմի «մեղքով», որի առաջադրած պայմանների համաձայն բանակցություններին պետք է մասնակցեն նաեւ ընդդիմության ներկայացուցիչները, որոնք հայտնի են իրենց ռուսամետ տրամադրություններով (Նադտերեչնի շրջան) եւ որոնց ղեկավարն է Ումար Ավտուրխանովը: Մինչեւ օրս գտնված մեկ ընդդիմադիր նախարար (Լաբազանովի) «տրամադրվեց»: Ստեղծվեց մեկ ուրիշը՝ «Ժողովրդական փաստության կառավարությունը» Յ. Մամոդաեւի գլխավորությամբ: Այդ «կառավարության» ստեղծումից անմիջապես հետո մեղադրանքով հանդես եկավ

չի ընթանում: Վերջերս նոր «ընդդիմություն» է հայտնվել ի դեմս պաշտոնանկ արված Չեչնիայի նեֆթարդյունաբերության նախարար Լաբազանովի, որը «Ազատություն» ռադիոկայանի հաղորդման համաձայն, պահանջում է Ջոհար Դուդաեւի հրաժարականը եւ նախագահի պաշտոնում առաջարկում իր թեկնածությունը: Գրոզնիից 20 կմ հեռու գտնվող Արգուն գետի կամրջի պայթեցումից հետո իրադրությունը սրվեց: Ռուսական մամուլում մեղադրանքների հեղեղ է սկսվել Չեչնիայի հասցեին, փորձ է արվում վերահսկողության տակ առնել Չեչնիայի հետ սահմանակցության ուղիները, շատ հրապարակումներ նվիրված են Մոսկվայի չեչենական մաֆիային (800 մարդ): Բայց պետք է ասել, որ այդ հիստերիան նորություն չէ, միայն թե այս անգամ Ռուսաստանի ղեկավարությունը կարծես թե վճռականորեն է տրամադրված: Այսպես, Նալչիկ կատարած այցի ընթացքում Ռուսաստանի հակահետախուզության դաշնային ծառայության նախագահ Սերգեյ Ստեպաշինը հայտարարեց, թե Չեչնիայի հետ բանակցություններ կսկսվեն այն ժամանակ, երբ Չեչնիան կստորագրի «Համաձայնության պայմանագիրը»: Բայց քանի որ Չեչնիան չի ուզում մտնել Ռուսաստանի կազմի մեջ, ամեն ինչից երեւում է, որ Չեչնիայի խնդիրը կրկին մնալ է փակուղի: Չեչնիան հարեւան հանրապետություններին միացնող միակ մայրուղու երկարքի վրա նույնպես արտառոց է կախվել. տեղեկություններ կան, որ Ռուսաստանի կառավարությունը ուզել է կառուցել շրջանցիկ երկաթգիծ եւ այդպիսով լիովին շրջափակել Չեչնիայի եղծը:

Մի խոսքով, այսօր Չեչնիայի խնդիրը ծառացած է սրությամբ, եւ Ռուսաստանն ուզում է այն լուծել արմատապես եւ արագորեն, հիմնականում ուժային միջոցներով եւ ռուսամետ ընդդիմության միջոցով:

ՌՈԶԱ ԳԱԲՐԻԵԼՅԱՆ,

Պատմագիտության թեկնածու

ՏԱՐԱԾՔ

Փոխհաշվարկների միջպետական բանկ՝ վառելիքաէներգետիկ բնագավառում

ԲԱՔՈՒ, 27 ՅՈՒԼԻՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Օրերս Մոսկվայում նիստ արեց ԱՊՀ նավթի ու գազի միջկառավարական խորհրդի աշխատանքային խումբը: Ինչպես հաղորդեցին Ադրբեջանի նավթի պետական ընկերությունում, հանդիպման ժամանակ քննարկվում են ԱՊՀ երկրների վառելիքաէներգետիկ համալիրների փոխգործողության հարցերը: Հիմնական թեմաներից մեկը վառելիքաէներգետիկ համալիրների բնագավառում փոխհաշվարկների միջպետական բանկ ստեղծելու մեխանիզմների քննարկումն էր: Այդ բանկի հիմնադրման հարցը կդրվի նավթի ու գազի միջկառավարական խորհրդի հերթական նիստի քննարկմանը, որը կկայանա ընթացիկ տարվա սեպտեմբերին, Մոսկվայում:

Վրաստանը Թուրքիայից 400 մգվտ էլեկտրաէներգիա է խնդրել

ԹԲԻԼԻՍԻ, 27 ՅՈՒԼԻՍ, ՄՆԱՐՔ: Վրաստանի փոխվարչապետ Զուրաբ Քերվալիշվիլին դիմել է Թուրքիային, խնդրելով առաջիկա չորս ամսում 400 մգվտ. էլեկտրաէներգիա մատակարարել Վրաստանին: Ինչպես հաղորդեցին հանրապետության նախարարների կաբինետի մամլո կենտրոնում, փոխվարչապետը Վրաստանում գտնվող Թուրքիայի միջազգային համագործակցության գործակալության նախագահ Վուդ Թարիին ծանոթացրեց Վրաստանի էներգետիկայի բնագավառում ստեղծված ծանր կացությանը: Բացի այդ, հանդիպման ժամանակ նշվեց, որ շուտով Թբիլիսիում կսկսի գործել Թուրքիայի միջազգային համագործակցության գործակալության ներկայացուցչություն:

«Բելայա Ռուսը» դեմ է ռուս-ամերիկյան զորավարժություններին Ուրալում

ՄԻՆՍԿ, 27 ՅՈՒԼԻՍ, ՄՆԱՐՔ-ԻՆՖՈ ՊՐԵՍ: «Բելայա Ռուս» պառլամենտական ժողովի Դումայում Ռուսաստանի նախագահ Բորիս Ելցինին եւ Պենտագոնի նախագահ Իվան Ռիբկինին կոչ արեց բույլ չտալ ռուս-ամերիկյան համատեղ զորավարժություններ անցկացում Ռուսաստանի պաշտպանական արդյունաբերության կենտրոն Հարավային Ուրալում: Դա պատճառաբանվում է նրանով, որ այդ միջոցառումը օգուտ կտա ԱՄՆ-ին եւ վնաս կհասցնի «մեր ամբողջ մեծ հայրենիքի» շահերին:

ՎՐԱՍՏԱՆ

Առանց գազի մնալու վտանգ

ԹԲԻԼԻՍԻ, 28 ՀՈՒԼԻՍ, ՄՆԱՐՔ: Վրաստանի էլեկտրաէներգիայի սպառողները 9 տրիլիոն կուպոն են պարտք մնացել «Վրացգազի» դեպարտամենտին: Այդ մասին հաղորդեց «Վրացգազի» նախագահ Դավիթ Էլիաշվիլին: Նրա կարծիքով, երբ էլեկտրաէներգիայի վճարումների հետ կապված վիճակը չբարելավվի, ապա միանգամայն հնարավոր է, որ նորից դադարեցվի գազի մատակարարումը հանրապետությանը: Էլիաշվիլին ստեղծված վիճակից դուրս գալու ելքը տեսնում է գազից օգտվելու համար պարտավոր նախավճար մտցնելու մեջ, դա տարածելով բոլոր սպառողների, այդ թվում նաեւ բնակչության վրա, որը «Վրացգազին» պարտք է 1,3 տրիլիոն կուպոն: Դրա հետ մեկտեղ դեպարտամենտի նախագահն այն կարծիքին է, որ այդ բնագավառում հանրապետությունը վիճակը կարող բարելավել միայն կարգավորելով վճարումները ինչպես Վրաստանի ներսում, այնպես էլ արտասահմանյան գործակիցների հետ:

«Երբ չհաջողվի մոտ ժամանակներս ապրանքներ գտնել գազի պարտքը ծածկելու համար, բնակչությունը կարող է մնալ առանց վառելանյութի», հայտարարեց Էլիաշվիլին:

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆ

Բյուջեում դարձյալ մեծ են ռազմական հատկացումները

Անդրադառնալով Ռուսաստանի բյուջեի հարցերին, անգլիական «Էկոնոմիստ» հանդեսը գրում է, որ որեւէ երկիր առնվազն թեթեւ խուճապի կմատնվեր, եթե վեց ամիս շարունակ զրկված լիներ համաձայնեցված մի ընդհանուր բյուջեից, մինչդեռ Ռուսաստանում այն դիտվում է որպես բնականոն երեւույթ: Բարեփոխումների առաջին երկու տարիների ընթացքում կառավարությունն ու նախկին խորհրդարանը ընդհանրապես ոչ մի համաձայնություն չհասնելով, առանց դրա մի կերպ դիմացել էին: Այժմ դրությունը մի փոքր լավացել է այն առումով, որ հունիսի 24-ին նոր խորհրդարանը վերջապես հաստատեց 1994-ի բյուջեն, իսկ նախագահ Ելցինն այն ստորագրեց հուլիսի սկզբներին: Աշխատանքներ են տարվում հաջորդ տարվա բյուջեի նախագիծը մշակելու ուղղությամբ:

1994-ի համար նախատեսված բյուջեից պարզ է դառնում, որ կառավարության կանխիկ փողի դեֆիցիտը, որը կազմում է 70 տրիլիոն ռուբլի (34,7 միլիարդ դոլլար), 9,6 տոկոսն է նախատեսված համախառն արտադրանքի ծավալի (ՀԱԵ): Այս ցուցանիշը միջազգային վալյուտային ֆոնդի ներկայացրած պահանջից մի քանի տոկոսով բարձր է, բայց ոչ ավելի վատ, քան Արեւմտյան Եվրոպայի մի շարք երկրների ցուցանիշները:

Համեմատելու համար նշենք, որ կառավարության կանխիկ փողի դեֆիցիտը 1992 թվականին ՀԱԵ-ի 8,8 տոկոսն էր կազմում կամ առնվազն այդքան էր հայտարարված, բայց ճշգրիտ թիվը ունենալու համար անհրաժեշտ էր այնտեղ ներառել նաեւ կառավարության անուղղակի ծախսերը, հատկապես ներմուծումների եւ նախկին Խորհրդային Միության մյուս հանրապետություններին կենտրոնական բանկի կողմից տրամադրված լրավճարները: 1993-ին այդ լրավճարները կրճատվեցին, իսկ հիմա դրանք ամբողջովին են դադարեցվել, այնպես, որ կառավարության դեֆիցիտն այժմ շատ ավելի հստակ է ու պարզ: Եթե 1992-ին կենտրոնական կառավարությունը 64 տոկոսի չափով էր ապահովել, այս տարվա առաջին կեսի ընթացքում այն կարողացել է հասցնել 41 տոկոսի, բայց ամբողջ հարցն այն է, թե շրջանային եկամուտների փոխանցումները ժամանակին կկատարվե՞ն, թե ոչ: Շատ բան է կախված նրանց բարի կամքից եւ քաղաքական մրցակցությունում նրանց գրաված դիրքից: Եկամտի ավելացումը 1992-ի համեմատությամբ բացատրվում է մասամբ անհույս ձեռնարկություններին արվող ներդրումների կրճատումով: Նշենք, որ կառավարությունը դեռեւս շատ ավելի է ծախսում արդյունաբերության, քան առողջապահության եւ կրթության վրա: Ինչ վերաբերում է պաշտպանական նպատակների ծախսումներին, դրանք քիչ են փոխվել նախորդ տարիների համեմատությամբ: Վերջերս խորհրդարանը, արհամարհելով բանակի 55 տրիլիոն ռուբլի տրամադրելու խնդրանքը, սահմանափակվեց ընդամենը 41 տրիլիոնով, որը կազմում է նախատեսված համախառն արտադրանքի եկամտի 6 տոկոսը: Բայց այստեղ եւս եթե հաշվի առնենք կողմնակի քաղաքացիական ծախսումները, որոնք վերջին հաշվով միեւնույն՝ պաշտպանական նպատակին են ծառայում, ապա այդ գումարը կարող է հասնել մոտ 60 տրիլիոնի, եւ զարմանալի չէ, որ վիկտոր Բելկին անունով մի տնտեսագետ՝ ազգային տնտեսական նախատեսումների ինստիտուտից, արդարացիորեն հարց տա, թե թշնամիներ չունեցող երկրին ինչու է անհրաժեշտ այդքան մեծ գումար ծախսել, այն դեպքում, երբ դրա փոխարեն հատկացումը բնակչության մեկ երրորդը կազմող ամենաաղքատ խավին կարող էր ապահովել եւ փրկել անխուսափելի կործանումից: Բայց դա արդյոք մոտ հիսուն հազար հրամանատարների շահին չէ՞ր դիպչի, եզրակացնում է «Էկոնոմիստի» լրագրողը:

ՄԻՋՊԵՏԱԿԱՆ

Ռուս-ուկրաինական բանակցությունները ավարտվեցին

ՄՈՍԿՎԱ, 28 ՀՈՒԼԻՍ, ՓԱՍՏ: Հուլիսի 27-ին Մոսկվայում ավարտվեցին Ուկրաինայի եւ Ռուսաստանի խորհրդարանական պատվիրակությունների բանակցությունները, որ գլխավորում էին Ուկրաինայի Գերագույն Ռադայի նախագահ Մորոզը, ՌԴ Դաշնության խորհրդի եւ Դումայի նախագահներ Շումեյկոն ու Ռիբկինը: Ստորագրվել է համատեղ կոմյունիկե Ուկրաինայի եւ Ռուսաստանի միջեւ հարաբերությունների հետագա զարգացման համար: Հատուկ ուշադրություն է դարձվել առգրաւ առեւտրի ոլորտի հաստատմանը խառնված մաքսային, հարկային, ֆինանսական օրենսդրությունների մերձեցման վրա, ինչը կարող է թեթեւ դարձնել մաքսային եւ արտարժութային միության ստեղծմանը:

■ *Ղրիմը ցանկանում է նախաձեռնել գրիմա-ռուսական ընկերակցության ստեղծում, որը կոչված կլինի գլուխ բերել առեւտրատնտեսական համագործակցությունը՝ հիմնվելով երկկողմ համաձայնագրերի վրա: Նման գրույթ է պարունակում Ղրիմի տարածաշրջանային քաղաքականության ծրագիրը, որի քննարկումը շարունակվում է հանրապետության խորհրդարանում: Ընկերակցությունը նաեւ պետք է համադրի գեր խաղալ Ղրիմի եւ Ռուսաստանի ափերի լայն համագործակցությունների շրջանակում:*

ԲԱՔՈՒ

Ամուսնությունների թիվը նվազել է

ԲԱՔՈՒ, 28 ՅՈՒԼԻՍ, ԽԱՉԱՏՈՒՐ ՍԵՐԳԻՍ ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Վերջին մի քանի տարում Բաքվում ամուսնությունների գրանցումը զգալիորեն նվազել է: Այդ մասին հայտնեց մայրաքաղաքի երգանկության պալատի տնօրեն Հագիգաթ Սալիմովան: Նրա կարծիքով, դա կապված է Ադրբեջանի բնակչության տնտեսական ու սոցիալական ծանր վիճակի հետ: Սալիմովան վճռականորեն հերքեց այն լուրերը, թե մայրաքաղաքում խառն ամուսնությունների գրանցման հարցում խոչընդոտներ են հարուցվում: Միաժամանակ նա հայտնեց, որ աճում է այն ամուսնությունների թիվը, երբ Ադրբեջանի քաղաքացիներն ամուսնանում են օտար պետությունների հպատակների, մասնավորապես Իրանի, Թուրքիայի եւ Գերմանիայի քաղաքացիների հետ:

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ ազգային

ՏԵՍԱԿԵՏ

Մեր ազգային միասնության միակ հիմքը

ՌԱՖԱՅԵԼ ԻՇԽԱՆՅԱՆ

Տպագրելով հարգարժան պրոֆեսորի հերթական գրությունը, մեր նպատակը չէ կրկին բորբոքել վեճերը հայերենի եւ հայախոսության շուրջը, ոչ էլ դուրս գալ Հայաստանում այլ լեզուներով կրթական հաստատությունների գոյության դեմ: Ի վերջո, ժամանակի, պայմանների եւ հնարավորությունների ծնունդ են դրանք: Պարզապես մեկ անգամ էլ ուզում ենք ուշադրություն բեւեռել մի շատ չարչրկված հարցի՝ ազգային միասնության գաղափարի վրա, որի հնարավորությունը մասամբ մխում է հենց ինքը՝ հեղինակը, կողմնակիցներն հաստատելով, որ այդ գաղափարը այն ձեւով, ինչպես որ դրվում է սովորաբար, որոշ չափով մտացածին ու արհեստական է, եւ ծառայում է ավելի շատ քաղաքական նպատակների: Մեր կարծիքով, ազգային միասնությունը հնարավոր է ոչ թե կռվելով որեւէ առանձին վերցված գործոնի, այս դեպքում լեզվի հիմքի վրա, այլ դա, այսինքն՝ ազգային ինչ-որ շատ կոռ համերաշխությունը, պայմանավորված է ինքնուրույն, կայուն եւ բարեկեցիկ պետության գոյությամբ:

Վերջերս յաճախ է խօսւում ու գրւում մեր՝ հայերիս միասնութեան հարցի մասին (անշուշտ, նախկինում էլ քիչ չի խօսուել): Ոմանք այն կարծիքին են, որ հայերի միասնութիւնը հնարաւոր բան է, եւ նշում են միասնութեան տարբեր հիմքեր՝ քաղաքական, կրօնական, ցեղա-ընկերային: Ուրիշները դնդում են, թէ առհասարակ հայերի որեւէ տեսակ միասնութիւն չի կարող լինել (նման կարծիք յայտնուեց նաեւ Գ.Խ.-ի բարձր ամբիոնից):

Խօսւում է նաեւ մեր հնարաւոր միասնութիւնը խափանող գործօնների մասին՝ կուսակցութիւններ, կրօնական աղանդներ եւ այլն:

Տողերիս հեղինակն այն կարծիքին է, որ հայերիս մէջ միասնութիւնը հնարաւոր է մեր ազգային լեզուի՝ հայերէնի հիմքի վրայ, եւ որ դա մեր միասնութեան միակ հիմքն է:

Նախ՝ կուսակցութիւնների մասին: Մի ժամանակ տեսակէտ կար, թէ որի Հ. Յ. դաշնակցութիւնը կարող է լինել հայերիս միասնութեան միակ հիմքը: Բայց այդ տեսակէտն առաջարկից դուրս եկաւ, քանի որ դաշնակցութիւնը լուրջ ընդդիմութիւն ունէր (եւ ունի), ու հազիւ թէ հնարաւոր լինի երբեւէ յաղթահարել այդ ընդդիմութիւնը: Անկասկած է, որ որեւէ կուսակցութիւն հայերի միասնութեան հիմք լինել չի կարող:

Երբ կազմակերպւում էր Հայոց համազգային շարժումը, ծրագիրը հետեւեալն էր. այն պէտք է լինէր բոլոր հայ կուսակցութիւնները, քաղաքական այլ կազմակերպութիւնները միաւորող շարժում՝ համազգային բառի իսկական իմաստով, մօտաւորապէս ինչպէս սփիւռքական շարժումը հրէաների համար է: Բայց չեղաւ: ՀՀՇ-ն հէնց սկզբից դարձաւ հայոց կուսակցութիւններից մէկը ընդդիմադիր ուժերով հանդերձ: Հիմա էլ բերբերում խօսք է լինում մի նոր համազգային կազմակերպութեան ստեղծելու մասին, որը պէտք է միաւորի հայ բոլոր քաղաքական ուժերը: Անհնար է: Նման կազմակերպութիւն հայերիս մէջ երբեւէ չի կարող լինել:

Այսպիսով, քաղաքական-կուսակցական հիմքի վրայ կառուցուած հայոց միասնութիւնն անհնար բան է:

Կարծում եմ՝ ճիշտ չէ նաեւ կուսակցութիւնների բուն գոյութիւնը համարել մեր ազգային պառակտման պատճառ: Պնդողներ կան նոյնիսկ, թէ պէտք է վերացնել հայոց կուսակցութիւնները յանուն մեր միասնութեան: Սա երեւակայութեան ճիւղին է վերաբերում: Նախ՝ ժողովրդավարութեան պայմաններում բազմակարծութիւն, ուստի եւ կուսակցութիւններ եղել են եւ կլինեն: Ապա՝ եթէ կուսակցութիւնները իրենց գործերը, ժողովները, նիստերը վարում են միայն մեր ազգային լեզուով, նրանք պահպանում են մեր միասնութեան միակ հիմքը: Իսկ եթէ նրանք կամ նրանցից մէկը, միւսը իրենց գործերը վարում են որեւէ այլ ազգի լեզուով կամ այլալեզու մամուլ են հրատարակում, այլ լեզուներով զեկուցումներ տալիս ու ելոյթներ ունենում եւ այդպիսով խախտում մեր միասնութեան միակ հիմքը, նրանք դատապարտում են մեր հնարաւոր միասնութիւնը:

Շատ է գրւում ու խօսւում, այսպէս կոչուած աղանդների մասին, իբր դրանք իրենց գոյութեամբ իսկ պառակտում են ազգը: Նախ՝ աղանդ բառն այստեղ իմաստ չունի: Աղանդը որեւէ եկեղեցուց անջատուած խումբ է: Հայերիս համար աղանդ նշանակում է մեր Հայաստանեայց Առաքելական եկեղեցուց անջատուած խումբ: Մինչդեռ հայոց մէջ աղանդ կոչուող խմբերից որեւէ մէկն այդպիսին չէ: Օրինակ՝ մի՞թէ անմտութիւն չէ ոչ քրիստոնեայ Հարէ Կրիշնայի հայ համայնքին անուանել աղանդ: Նոյնքան անմտութիւն է հայ հեթանոսներին աղանդ կոչել: Բնականաբար, չի կարելի աղանդ անուանել հայ մահմեդականներին: Հայոց մէջ եղած քրիստոնեայ համայնքները՝ բողոքականները, միջյականներ, հիսունականները, Եհովայի վկաները եւ այլն նոյնպէս աղանդներ անուանելը սխալ է, քանի որ դրանք անջատուել են ոչ թէ մեր եկեղեցուց, այլ կաթոլիկութիւնից կամ այդ եկեղեցուց անջատուած որեւէ համայնքից եւ կամ անջատուածի անջատուածից: Նոյնքան անհեթեթ է հայ կաթոլիկներին աղանդ անուանել (չհետեք, որ կաթոլիկական եկեղեցին նոյնպէս առաքելական է):

Եւ այսպէս, ոչ թէ աղանդներ, այլ կրօնական համայնքներ: Թերթերում յաճախ են երեւում դրանց՝ իբրեւ պառակտիչների դէմ ուղղուած խիստ մերժողական յօդուածներ (որոնց միակ արդիւնքը լինում է կրօնական այդ համայնքների անդամների բազմանալը): Եւ յետոյ ժողովրդավարական պետութեան պայմաններում իրաւական որեւէ հիմք չկայ կրօնական այդ համայնքների դէմ պայքար մղելու համար: Այդ համայնքները կամ նրանցից մի քանիսը մեղադրւում են ինչ-որ երկրների օգտին լրտեսութիւն անելու մէջ: Յօրինուածք է՝ ժառանգուած խորհրդային լրտեսամոլութիւնից: Գրում են, որ այդ համայնքները «դրսից» են բերուել, օտար են մեզ համար: Սա էլ հարաբերական հարց է: Օրինակ, հայ հեթանոսները դնդում են, թէ բնիկ հայկական կրօնը հեթանոսութիւնն է, իսկ Հայաստանեայց Առաքելական եկեղեցին բերուած է դրսից, երկու հրէայ առաքեալների միջոցով: Ըստ հայ կաթոլիկների էլ, հայերը քրիստոնէութիւն ընդունելու պահից կաթոլիկ են եղել: Մի խօսքով, դրսից թէ ներսից հարցը եւս անլուրջ է, մանաւանդ դա եւս չի առնչւում մեր ազգային միասնութեան միակ հիմքի խնդրի հետ:

Ապա՝ հայոց պատմութեան ամբողջ ընթացքում հայերը երբեւէ միադաւան չեն եղել: Եթէ նկատի ունենանք մեր քրիստոնեայ ժամանակաշրջանի 2000 տարին, կտեսնենք, որ միշտ էլ Առաքելական եկեղեցուն զուգահեռ հայերիս մէջ եղել են քրիստոնեայ այլ համայնքներ՝ քաղկեդոնականներ, պաւլիկեաններ, բողոքականներ, կաթոլիկներ, բաղդադականներ եւ այլն:

Կարո՞ղ է արդեօք այսօր մեր Առաքելական եկեղեցին հայերի միասնութեան հիմք լինել: Մինչեւ գետին խոնարհուելով մեր եկեղեցու առջեւ պէտք է ասեմ, որ դա անհնար բան է: Նախ՝ հայերի 30-35 տոկոսն անհաւատ է, որ նշանակում է, թէ մեր Առաքելական եկեղեցու անդամ չէ: Ապա՝ կրօնական միւս համայնքների անդամները, ինչպէս բազում փաստերն են ցոյց տալիս, երբեւէ մեր Առաքելական եկեղեցու գիրկը չեն գալու (միացման փորձեր արուել են, բոլորն ապարդիւն): Այժմանը բաւական է համոզուելու համար, որ մեր օրերում Հայաստանեայց Առաքելական եկեղեցին չի կարող ամբողջ հայ ազգի միասնութեան հիմք լինել: Ցաւալի է, բայց փաստ է:

Կրօնական որեւէ այլ համայնք նոյնպէս հայոց միասնութեան հիմք լինել չի կարող, քանի որ նրանցից մի քանիսը յոյս ունեն իրենց մէջ ընդգրկել ամբողջ հայ ազգը: Բոլորովին զուր յոյսեր են:

Այսպիսով, հայոց միասնութիւնը չի կարող կրօնական հիմք ունենալ: Միաժամանակ, հայերի մէջ կրօնական տարբեր համայնքների գոյութիւնն ինքնըստինքեան հայոց միասնութեան միակ հիմքի խախտում եւ պառակտման պատճառ լինել չի կարող, եթէ այդ համայնքներն իրենց քարոզները, ծէսերը, աղօթքները կատարում են մեր ազգային լեզուով՝ հայերէն: Այդ համայնքներից խրախճանքը պառակտիչ է դառնում այն դէպքում, երբ մասամբ կամ լիովին անցնում է որեւէ այլ ազգի լեզուի գործածութեանը: Գիտեմ հայերից բաղկացած կրօնական համայնք, որտեղ քարոզները, ծէսերը լիովին կամ մասամբ կատարում են ոչ հայերէն, այլ լեզուով: Սա պառակտում է: Ի դէպ, Սփիւռքում Հայ Առաքելական եկեղեցու որոշ թեմերում պատարագի քարոզները անգլերէն կամ իսպաներէն են կատարում: Սա եւս պառակտում է:

Տնտեսա-ընկերային հիմքի վրայ հայոց միասնութիւն ձեւաւորելը նոյնպէս անհնար բան է: Աշխարհում միշտ եղել են աղքատ ու հարուստ եւ կլինեն: Հրաշալի բան է հարստութիւնը, բայց նոյնպէս երեւակայութեան ճիւղին է վերաբերում: Տնտեսա-ընկերային միասնութեան մասին խօսակցութիւններն անկուռ ժամանցներ են: Բայց եթէ հայ հարուստն էլ, աղքատն էլ հաղորդակցուեն իրենց ազգային լեզուով, մեր միասնութեան միակ հիմքը կպահպանուի: Իսկ եթէ «վերին» խաւերը անցնում են որեւէ այլ ազգի լեզուով հաղորդակցուելուն, պառակտումն անխուսափելի է:

Երբ հայ մտաւորականութեան մի մասը ընտանիքում եւ դուրսը ոչ թէ հայերէն, այլ մի այլ ազգի լեզուով է հաղորդակցւում, պառակտում է ազգը: Երբ հայերը հայերին ոչ հայերէն, այլ մի ուրիշ ազգի լեզուով թերթեր են հասցէագրում, պառակտում են մեր հնարաւոր միասնութիւնը: Երբ Հայաստան եկած բարեգործները համարօրէն ռուսերէն են խօսում ու գրում, պառակտում են ազգի միասնութիւնը: Երբ Երեւանի կենտրոնի դպրոցներում տասնեակներով ու դպրոցներն իրենց թոռնիկներին հէնց ռուսերէն են ընդունում, պառակտում են մեր միասնութիւնը: Երբ Հայաստանի հիմնարկութիւններում ու գործարաններում, հիւանդանոցներում հայերն իրար ռուսերէն են գրում, քանդում են մեր միասնութեան միակ հիմքը: Երբ հայոց բանակում հրամանները ռուսերէն են տալիս, խարխլում են հայոց միասնութիւնը: Երբ Հայաստանի ղեկավար պաշտօնեան սովորական նամակը կամ դիմումը գրում է ռուսերէն, նա պառակտիչ է: Երբ ամերիկեան համալսարան կայ Երեւանում, դա արդէն իսկ ազգի պառակտում է: Երբ հայ օրիորդները փողոցում քայլելիս անգլերէն են բլբլացնում, քայքայում են մեր միասնութեան միակ հիմքը: Համալսարանի եւ Բրիւսովի անուան ինստիտուտի ռուսալեզու բաժինների գոյութիւնը (հայերի համար) ազգային պառակտում է: Հիմա էլ ծրագրում են հայերի համար ռուսալեզու համալսարան ու գիմնազիա բացել, կարծես քիչ ենք պառակտուած, ուզում են պակասը լրացնել:

Հնարաւո՞ր է արդեօք հասնել այնպիսի վիճակի, որ բոլոր հայերը միմեանց հետ գրեն ու բանաւոր հաղորդակցուեն իրենց ազգային լեզուով, եւ մենք վերջապէս միասնական ազգ լինենք: Հնարաւոր է: Նախ՝ դա լիովին հնարաւոր է Հայաստանում, եթէ մենք մեր ուժերն անիմաստ ու անհեռանկարային բաների վրայ վատնելու (օրինակ, մարդու իրաւունքներ, սահմանադիր ժողով, Հայ դատ, «նախագահի թէ խորհրդարան» եւ այլն) փոխարէն, մեր հոգեւոր ու մտաւոր բոլոր կարողութիւնները ներդնենք մեր ազգային միասնութեան միակ հիմքն ամրապնդելու գործին: Ամենակարեւորը հայալեզու դպրոցն է: Եթէ մէկ հայ անգամ Հայաստանում այլալեզու կրթութիւն չստանայ, մի քանի տարում մենք լեզուականօրէն միասնական ազգ կլինենք: Այսինքն կհասնենք միակ հնարաւոր միասնութեան:

Հանրապետութիւնում այժմ գործող լեզուի տեսչութիւնը, եթէ մեծ եռանդով ու համարձակ գործի, մեր ազգային միասնութեանը զգալի նպաստ կբերի: Սփիւռքում այդ միասնութիւնն իրագործելն աւելի դժուար է, բայց անհնար չէ: Եթէ սփիւռքահայութեան բոլոր ուժերը միտքը, եռանդը անիմաստ գործերով զբաղեցնելու փոխարէն, նպատակաուղղուեն նոր սերունդը հայախօս ու հայագիր մեծացնելու գործին (համոզելով կամ հարկադրելով), Սփիւռքում էլ ազգային միասնութեան կհասնենք զգալապէս:

Երբ մենք մեր 5000-ամեայ լեզուի հիմքի վրայ դառնանք միասնական ազգ, մեր միւս բոլոր գործերում յաջողակ կլինենք: Անկասկած:

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼ

Երեւանը ոչ մի տեղ չի շտապում

Հայաստանը ԱՊՀ միակ երկրներից է, որ չի միացել ՆԱՏՕ-ի «Գործակցություն» ծրագրին: Սկզբում դիտորդներից շատերը հակված էին համարելու, որ Երեւանի պաշտոնական դիրքորոշումը «Գործակցություն հանուն խաղաղության» նկատմամբ կարտահայտվի ոչ շուտ, քան դա կանեն Մոսկվայում: Բայց, Ռուսաստանում տեղի ունեցող բանավեճերը քիչ ազդեցին Երեւանի որոշման վրա: Նույնիսկ փաստաթուղթը Մոսկվայի ստորագրելուց հետո Հայաստանը որոշակիորեն չի շտապում միանալ դրան:

Եթե արեւմտաեվրոպական շատ երկրների եւ խորհրդային նախկին հանրապետությունների համար եվրոպական անվտանգության խնդիրները իրոք կապված էին Ռուսաստանի «հատուկ դերի» հետ, ապա Հայաստանի համար դա որոշիչ չեղավ: Երեւանի պաշտոնական շրջանները հասկացնել են տալիս, որ ՆԱՏՕ-ի անդամներից մեկի՝ Թուրքիայի հետ ռազմական համագործակցությունը անհնարին է այն պայմաններում, երբ այդ երկու երկրների միջեւ չեն սահմանվել նույնիսկ դիվանագիտական հարաբերություններ: Ի դեպ, Հայաստանի ռազմական գործունեության նկատմամբ հսկողությունը Թուրքիան կարող է իրականացնել Վիեննայի համաձայնությունների շրջանակներում, եւ Հայաստան այցելած հինգ ռազմական առաքելություններից երկուսը թուրքական էին: Ինչ վերաբերում է դիվանագիտական հարաբերությունների հաստատմանը, ապա Անկարան դնում է նախնական պայմաններ. հրաժարվել 1915 թ. ցեղասպանության մեղադրանքներից, հայկական ռազմական ուժերը անմիջապես դուրս բերել Ադրբեջանի տարածքից, ինչպես նաեւ կիսապաշտոնապես հեռացնել Ռուսաստանի սահմանապահներին հայ-թուրքական սահմանից:

Երեւանում կարծիք կա, որ Անկարային ընդառաջող բոլոր քայլերն արվել են՝ ցեղասպանության խնդիրը, որի գոյությունը գրանցված է Անկախության հռչակագրի մեջ, երկրի սահմանադրության նախագծում չի հիշատակվում: Ինչ վերաբերում է ղարաբաղյան խնդրի կարգավորմանը, ապա այն հանգամանքը, որ երկու ամսվա փաստացի զինադադարի պայմաններում Անկարան նվազագույն փորձ չկատարեց մեղմելու իր դիրքորոշումը՝ թեկուզ իր տարածքով Հայաստանի համար մարդասիրական բեռներ տեղափոխելու հարցում, վկայում է, որ Թուրքիան մնում է Ադրբեջանի ոչ միայն դիվանագիտական, այլեւ ռազմական դաշնակիցը: Մինչեւ այդ դիրքորոշումը չփոխվի, Երեւանը իրեն իրավունք չի վերապահի Անկարային մոտենալու նոր փորձի: Ռուսաստանի եւ Թուրքիայի միջեւ անզիջողական քաղաքական պայքարը Ստամբուլում ՆԱՏՕ-ի խորհրդի հունիսյան նստաշրջանում հաստատեց, որ առկա է շրջանային մրցակցությունը, եւ այդ փաստարկը շարունակում է ազդել ղարաբաղյան խնդրի կարգավորման հեռանկարի վրա: Իսկ Հայաստանի եւ Ադրբեջանի միաժամանակյա մասնակցությունը «Գործակցության» ծրագրին ՆԱՏՕ-ի անդամներից մեկի անբարյացակամ դիրքորոշմամբ կարող է բարդացնել կարգավորման գործընթացը: Հասկանալի է, եթե հաշվի առնենք, որ երկու տեղային գործող առաքելությունները՝ ռուսաստանյան եւ ԵԱՀԽ-ը, որոնք շրջանում սահմանում են զինադադարը, մեծ դժվարությամբ են համաձայնեցնում իրենց դիրքորոշումները: Երրորդ միջնորդի՝ ՆԱՏՕ-ի երեւան գալը միայն կբարդացնի առանց այդ էլ խճճված հանգույցը: Ճիշտ է, ԵԱՀԽ-ի խորհրդարանական ասամբլեայի վերջին նիստում ընդունված փաստաթղթերը վկայում են, որ եվրոպական երկրները փորձում են Անկարայի հետ խոսակցելու տոնը, հասկանալով այն ժամանակ, երբ խոսքը մարդու իրավունքների եւ ազգային փոքրամասնությունների մասին է: Կա նաեւ ավելի պրագմատիկ հանգամանք, որը Հայաստանին ստիպում է չշտապել ստորագրելու «Գործակցությունը», ֆինանսական ուխտի կառուցվածքներում մասնակցության «արտասարկումը» պետք է ինքը ստանձնի: Իսկ նման ծախսեր Երեւանը իրեն չի կարող թույլատրել: Եւ վերջապես, ՆԱՏՕ-ի հետ Հայաստանի շփումները խնդրո առարկա կարող են դառնալ Իրանի հետ հարաբերություններում: Հարեւանի հետ առեւտրական ակտիվ կապերը եւ քաղաքական առանձնակի բացակայությունը Երեւանի համար շատ բան կնշանակեն, եթե նրան վիճակվի ընտրություն կատարել: Ծայրագույն դեպքում Հայաստանի այսօրվա դիրքորոշումը «Գործակցության» նկատմամբ կարող է արտահայտվել հետեւյալ բառերով. «Մենք շտապելու տեղ չունենք»:

«Նեզավիսիմայա գազետա», 16 հուլիս

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

միջազգային

Ամերիկացիները կորցրե՞լ են արդյոք ընդհանրության զգացումը: Կարծես թե այդպես է, քանի որ վերջերս նրանցից շատերը իրենց համարում են զոհեր ու ճնշվածներ: Օրինակ, չափազանց գեր անձինք զույցեր են անում ընդդեմ հաշի սահմանափակումների, միասեռամոլները՝ իշխող մշակույթի ու բարքերի, զավակները՝ ծնողների նեարդային չարաշահումների դեմ եւ այլն: Արդեն մի քանի տարի է ինչ երկրի ուսանողական ավաններում իշխող է դարձել այսպես կոչված «նորալեզուն», որը նպատակ է մեղմասացության ուռուցիկ դրսեւոր-

Հունաստանն է, այլ Եգիպտոսը, որտեղ ապրում էին սեւամորթ աֆրիկացիները: Ճիշտ է, այդ տեսության հիմնադիրները մոռանում են Եգիպտոսում տարածված ստրկության մասին:

«Քաղաքացիական հասարակության» մեջ փոքրամասնությունների հանդեպ հարգանքը դրսեւորվում է շատ կոնկրետ ձեւերով: Օրինակ, երբ Դոռ Ջոնս ֆիրման, որը գարեջուր է վաճառում, ամերիկյան ցեղի սեւամորթ երաժիշտների լուսանկարները բազմացնում եւ փակցնում է խմիչքի խանութներում եւ իր կենտրոնավայրում, նա մեղադրվում է ցեղախտության մեջ, քանի որ խմիչք վաճա-

տեսնենք դրանց որոշ դրսեւորումներ, ապա ԱՄՆ-ը կարելի է համարել ապակենտրոնացված ու մասնատված երկիր, ներգաղթյալների երկիր, որտեղ փոքրամասնությունները դրանացած են իրենց իրավունքները»:

ԱՄՆ-ը մի երկիր է, որտեղ հանցագործը կարող է փոխակերպվել զոհի: Իրենց կալիֆորնիացի հարուստ ծնողներին սպանած Մենենդես եղբայրները դատավարության ժամանակ երդվում էին, թե ծնողները բարոյական ու ֆիզիկական դաժանություն են հանդես բերել իրենց հանդեպ: Եվ եղբայրները շահեցին դատը: Իր ամուսնու առնանդամը կտրած

ԲԱՐՔԵՐ

Ամերիկյան խենթություններ

ԱՄՆ-ում վերջերս շատ տարածված է «զոհի համախտանիշը»: Գեր անձինք իրենց համարում են նիհարների, կանայք՝ տղամարդկանց, սեւամորթները՝ սպիտակամորթների, ազգային ու սեռային փոքրամասնությունները՝ գերիշխող մշակույթի զոհեր եւ այլն:

ներ: Օրինակ «նախագահ» բառի (որ անգլերենում արական սեռի է) փոխարեն նախընտրելի է համարվում «նախագահող անձ» ձեւը, որն անսեռ է: Մտավորականներից շատերն այսօր կամա թե ակամա դիմում են այդ արհեստական լեզվին: Կամ օրինակ «սովորական կենդանի» բառերի փոխարեն խորհուրդ է տրվում օգտագործել «առանձնակի անձ» ձեւը: Վերջերս նույնիսկ «Լոս Անջելես թայմզը» հրապարակեց գրության ուղեցույց լրագրողների համար: 19 էջանոց այդ ուղեցույցը ժամանակավորապես պահանջում է սեւամորթներին անվանել աֆրոամերիկացիներ, հնդկացիներին՝ բնիկ ամերիկացիներ, իսկ փոստատարների արական սեռը չընդգծելու նպատակով նրանց անվանել «նամակատար» նոր բառով:

Ուսանողական ավաններում սպիտակամորթ դասախոսների վարքագիծը խիստ կանոնակարգված է: 30-ից ավելի համալսարաններ նրանց արգելում են որեւէ սիրային հարաբերություն ունենալ իրենց ուսանողուհիների հետ, նկատի ունենալով նրանց կարգավիճակների տարբերությունը եւ դասախոսներից ուսանողների որոշակի կախումը: Հարվարդի նշանավոր համալսարանն արգելում է դասախոսների եւ ուսանողների սիրային որեւէ կապ, երբ նույնիսկ դասախոսները դասավանդում են ուրիշ խմբերում:

«Քաղաքականապես ճիշտ» վարքագծի մեկ ուրիշ կողմն է մշակույթների բազմազանությունը: Դրա էությունն այն է, որ համալսարաններում եւ վարչակազմերում ու ձեռնարկություններում դասընթացներ տրվեն նաեւ էթնիկական կամ սեռային փոքրամասնությունների ներկայացուցիչներին: Ինչ վերաբերում է «աֆրոամերիկյան» ուսումնասիրություններին, խումբը սեւամորթ հեղինակների գործերի ուսումնասիրման մասին չէ, դպրոցական որոշ հեղինակներ մշակել են տարօրինակ ուսմունքներ, որոնցից մեկը՝ «Սեւ Աթենքը» կոչված է հավաստելու, թե դասական մշակույթի օրրանը ոչ թե

ռողների մոտ այդ լուսանկարների առկայությունն իբր այդ երաժիշտներին հավասարեցնում է միանգամայն սովորական հասարակ մթերքների:

Սեւ ԱՄՆ-ում փոքրամասնությունների իրավունքների հարգման մեկ ուրիշ օրինակ: Նյու Յորքի ոստիկանական վարչությունում ներկայումս կազմակերպված է միասեռամոլ ոստիկանների ընկերակցության ցուցահանդես: Դրա պաշտոնական բացատրությունը հետեւյալն է. «Ոստիկանության իռլանդացի, իտալացի, լեհ, սեւամորթ կամ հրեա սպաները այսօր նշում են իրենց պատկանելությունը լուսանկարների եւ արհեստագործական իրերի միջոցով»:

Այս արտառոց դրսեւորումների ցանկը կարելի է անվերջ շարունակել: Սակայն, ինչպես նշում է Փրինսթոնի համալսարանի դասախոս, սոցիոլոգ Էզրա Սուլեյմանը, «չի կարելի որեւէ երկիր բնութագրել իր ծայրահեղություններով: Երբ ան-

Լորենա Բոբիտը իր հերթին զանգատվեց ամուսնու սեռական անչափավորությունից ու չարաշահումներից եւ ի վերջո արդարացվեց: Այդ երկրում կարեւոր դատավորների խղճմտանքությունն հարցելն է: Էզրա Սուլեյմանը նշում է, որ ներկայումս ամենից շատ իրեն մտահոգում է ամերի-

կացիների ընդհանրության ու համերաշխության ոգու նահանջը: Նրա կարծիքով, այժմ խտրականությունն ավելի շատ է, քան առաջ: Սեւամորթ բարձունքներն ունեն իրենց սեփական ակումբները եւ բնակելի թաղամասերը, մինչդեռ համայնքի մյուս անդամները ապրում են քաղաքների կենտրոնական աղքատ թաղամասերում եւ նույնացվում հանցագործների ու թմրամոլների հետ: Մնացած հասարակությունից սեւամորթների համայնքի դուրսմղումը նա համարում է երկրի ներկայիս սոցիալական ամենադժվար խնդիրը:

Պատրաստեց
ՊԵՏՐՈՍ ՔԵՇԻՇՅԱՆԸ

ՄԵԾ ԲՐԻՏԱՆԻԱ

Կեղծված իրերի արտադրությունը վերահսկում են մաֆիան եւ ահաբեկիչները

ԼՈՆԴՈՆ, 27 ՀՈՒԼԻՍ, ՌԻԱ-ՆՈՎՈՍՏԻ-ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: 300 միլիոն ֆունտ ստեռլինգ՝ սա է ճարտիկ գործարքների տարեկան հասույթը, որոնք Բրիտանիայում վաճառում են հայտնի ֆիրմաների նմանեցված կեղծ ապրանքներ: Ամենից հաճախ խարդախում են կեղծված, բայց «ֆիրմայիններին» շատ նման շապիկներ եւ հանրահայտ համույթների «Քուինի», «Միրրորի», «Թեյք դեթ»-ի պիտակներով շապիկներ, որոնք տեղափոխվում բերում են Գերմանիայից կամ Իտալիայից: Այդ ապրանքները «հինգներով» խփխփում են շուկաներում, գարեջրատներում կամ ակումբներում, չէ՞ որ խանութներում դրանց գինը եկրապատիկ անգամ բարձր է:

Լավ են վաճառվում նաեւ առաջատար ֆիրմաների օծանելիք կրող համակարգիչները, մինչդեռ իրականում որեւէ կապ չունեն այդ ֆիրմաների հետ: «Կեղծ իրերի համակարգային ինդուստրիան» հիմնականում գործում է Բրիտանիայում: Էժանությունից խաբված գնորդը սովորաբար ձեռք է բերում անորակ իր, նաեւ զարգացնում է, լեյբորիստների «ստվերային կաբինետի» առեւտրի եւ արդյունաբերության նախարար Ռոբին Կուկը: Նրա տվյալներով, «ֆիրմային» էժան իրերի արտադրության եւ իրացման ամբողջ գործընթացը վերահսկում են կազմակերպված հանցավոր կառույցները, այդ թվում մաֆիան եւ նույնիսկ Իռլանդիայի հանրապետական բանակը, որն ահաբեկչության միջոցով ձգտում է Օլսթերից հեռացնել բրիտանական բանակը, բողոքականների կիսառազմական կազմավորումները: Հյուսիսային Իռլանդիայում ահաբեկիչների ֆինանսավորման աղբյուրներից են նաեւ կեղծված ապրանքների վաճառքից ստացվող եկամուտները: Օլսթերի ոստիկանության տվյալների համաձայն, հենց միայն տեսաֆիլմերի կեղծումից ահաբեկիչները տարեկան ստանում են մոտ մեկուկես միլիոն ֆունտ, իսկ դա նրանց ամբողջ բյուջեի գրեթե 15 տոկոսն է:

ՀԱՄԱՌՈՏ

Զաիր. Բժիշկների հատուկ խումբը կպայքարի խոլերայի դեմ

ՆԱՅՐՈԲԻ, 27 ՀՈՒԼԻՍ, ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Տարանցիկ ուղիով՝ Քենիայի մայրաքաղաքով, երկուշաբթի Զաիրի Գոմա քաղաքի շրջանում գտնվող ռուանդացի գաղթականների ճամբար մեկնեց 11 բժիշկներից բաղկացած մի հատուկ խումբ, որը կպայքարի այնտեղ մոլեգնող խոլերայի համաճարակի դեմ: Ավելի վաղ այդ նույն բժիշկները ՄԱԿ-ի մանկական հիմնադրամի ստեղծած «արտակարգ իրավիճակներին արձագանքելու խմբի» շրջանակներում կարեւոր դեր էին խաղացել Սոմալիում մոլեգնած խոլերայի համաճարակը սանձելու գործում:

Մինչեւ 2002 թվականը Հնդկաստանը լիովին կվերացնի գործազրկությունը

ԴԵԼԻ, 28 ՀՈՒԼԻՍ, ՌԻԱ-ՆՈՎՈՍՏԻ-ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Հնդկաստանի աշխատանքի տեղական նախարար Սանգման հայտարարեց, որ մինչեւ 2002 թվականը հանրապետությունը փաստորեն լիովին կվերացնի գործազրկությունը: Ներկայումս 925 միլիոն բնակչություն ունեցող երկրում տարբեր տվյալների համաձայն 35-50 միլիոն գործազուրկներ կան:

Դատվեցին ԳԴՀ Պետական խորհրդի անդամները

ԲՈՆՆ, 27 ՀՈՒԼԻՍ, ՓԱՍՏ: Գերմանիայի դաշնային դատարանը հաստատեց իր վճիռը, որով մեղադրում էր ԳԴՀ-ի Պետական խորհրդի մի շարք անդամների ներգերմանական սահմանի վրա մարդկանց սպանության համար: ԳԴՀ-ի նախկին պաշտպանության նախարար Հայնց Քեսլերը դատապարտվել է 7, իսկ նրա տեղակալը՝ 5,5 տարվա ազատազրկման:

ՄԵՐՁԱՎՈՐ ԱՐԵՎԵԼՔ

Իսրայելը մտահոգ է արտասահմանում ահաբեկչական քայլերի ծավալումից

ԹԵԼ ԱՎԻՎ, 28 ՀՈՒԼԻՍ, ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Իսրայելը խոր մտահոգություն հայտնեց վերջին օրերին արտասահմանում իսրայելական հաստատությունների դեմ հաճախակի դարձած ահաբեկչության քայլերի առնչությամբ: Իսրայելի արտգործնախարարությունը հանդես եկավ հայտարարությամբ, որով Բրիտանիայի կառավարությանը կոչ է անում պատշաճ միջոցներ ձեռնարկել իսրայելական հաստատությունների պաշտպանության նպատակով: Հայտարարության մեջ ընդգծվում է, որ «իսլամական եւ մյուս ահաբեկչական կազմակերպությունները ջանում են վնաս պատճառել Մերձավոր Արեւելքի խնդրին առնչվող հաշտության բանակցություններին»: Այս կապակցությամբ արտգործնախարարությունը հույս է հայտնում, որ արտասահմանի անվտանգության ծառայություններն առավելագույն զգոնություն կդրսեւորեն ահաբեկչական քայլերի կրկնություն թույլ չտալու համար:

Լոնդոնում վերջին օրերին գրանցված հայտնի պայթյուններից հետո, Մեծ Բրիտանիայի իշխանությունների որոշմամբ մայրաքաղաքում գտնվող ավելի քան հարյուր շենք, ուր գտնվում են իսրայելյան տարբեր ներկայացուցչություններ, վերցվել են հատուկ հսկողության տակ, հաղորդում է «Փասթը»: Լոնդոնի ոստիկանապետը հայտարարել է, որ այն բոլոր շենքերի մոտ, որոնք կարող են ահաբեկիչների թիրախ դառնալ, տեղակայվել են պատնեշներ եւ մտցվել են խիստ սահմանափակումներ մեքենաների կայանատեղերում:

Իրանը մերժեց հակահրեական ահաբեկչության մեղադրանքները

ԹԵՀՐԱՆ, 28 ՀՈՒԼԻՍ, ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Իրանը վճռականորեն մերժեց Իսրայելի այն մեղադրանքները, թե Թեհրանը մեղսակից է Բուենոս Այրեսի արգենտինա-իսրայելական փոխօգնության ընկերակցության շենքում վերջերս տեղի ունեցած պայթյունին, որի հետեւանքով զոհվեց 95 մարդ, վիրավորվեց 250-ը, իսկ 10-ը համարվում է անհետ կորած: Ինչպես հաղորդում է տեղական մամուլը, այս ամիսով չորեքշաբթի օրը ՄԱԿ-ում Իրանի ներկայացուցիչ Քամալ Խարազիի ՄԱԿ-ի գլխավոր քարտուղարին հղած ուղերձում նշվում է, որ «որեւէ ապացույցով չհաստատված եւ դեռ նախքան հետաքննության անցկացումը հրապարակված նմանօրինակ հերյուրանքները Թել Ավիվի կողմից Մերձավոր Արեւելքում սեփական արկածախնդրությունների ծավալման եւ օդային հարվածների, պատանդների առեւանգման ու քաղաքական սպանությունների ձեւով պետական ահաբեկչության սաստկացման նախերգանքն են»:

Միաժամանակ Խարազիի ուղերձում ընդգծվում է, որ Իրանի կառավարությունը վճռականորեն դատապարտում է «անմեղ մարդկանց դեմ ուղղված ահաբեկչությունը, անկախ նրանց ազգությունից ու դավանանքից»:

Քամալ Խարազիի խոսքերով, Արգենտինայում Իրանի դեսպանը սերտ կապ է պահպանում եւ տեղական իշխանությունների հետ եռանդագին գործակցում է Արգենտինայի մայրաքաղաքում տեղի ունեցած միջադեպի հետաքննության բնագավառում:

«ՆԱԻՐԻ-ՏՈՒՐԻՍՏ» ՖԻՐՄԱՆ
ՀՐԱՎԻՐՈՒՄ Է
1 Իսկական հայ ֆուտբոլասերներին մեկնել Բելգիա և ներկա լինել ֆուտբոլի Եվրոպայի առաջնության ընտրական խաղերի ԲԵԼԳԻԱ - ՀԱՅԱՍՏԱՆ հանդիպմանը:
Թռիչքը՝ օգոստոսի 25-ին, փաստաթղթերի ընդունումը՝ մինչև օգոստոսի 1-ը:
2 4 - օրյա ուղևորության Երևան - Վարշավա - Երևան
Թռիչքը՝ ամեն երկուշաբթի, օգոստոսի 1, 8, 15-ին:
3 Հրապուրիչ ճանապարհորդության Երևան - Բրեստ - Լեհաստան (ավտոբուսով) - Բրեստ - Երևան
Թռիչքը՝ օգոստոսի 4, 15, 25-ին
ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒՄ Է
Նոր երթուղի՝ Երևան - Մին-Վոդի - Բրեստ «Իկարուս» ավտոբուսով
ԴԻՄԵՔ ՄԵԶ
«Էրեբունի» հ-ց, սեն.430 հեռ. 56-04-94, 58-05-40, 65-28-62
«Անի» հ-ց, սեն.617 հեռ. 59-46-17, 59-43-28
32»

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

Մշակույթ

Որևէ արվեստագետի կամքից անկախ, ձգտում է արտահայտել ժամանակի ապրումները։ Այդուհանդերձ, դարեր ի վեր ասվել է, թե արվեստագետը նախատեսում է կյանքի ապագա հոսանքները։ Գալիս ժամանակն է ստուգելու այս մոտեցումը, անցյալ, թե ընդհանրապես, մարդը, կուտակած ավանդույթներով, անցյալի չափանիշների ստույգն է ու, մնալով սեփական հիշողությունը, չի ապրում ներկայում։ Իսկ արվեստն Մարթա Գրահամի ստեղծագործության և կենսափիլիսոփայության հիմնական կարևորությունը գալիս է հաստատելու Պրուստի միտքը։

Գրահամը հերքեց հին չափանիշները, որ իշխում էին դասական բալետում և որոնք ծառայում էին կյանքի, իրականության դրական, իդեալական պատկերն արտահայտելուն։ Նա համամիտ էր նաև բնությունը կամ տարբեր ցեղերի կրոնական միստիկ ծեսերը վերամարմնավորելու արվեստին, դա մշակութային միջավայրի պայմանավորմամբ («Պարն արտահայտում է այն երկրի ոգին, որտեղ նա ունի իր արմատները»)։ Գրահամը խոր հոգեոր հավատքի տեր պարուհի էր և ստեղծագործական պահերին հավաստացած էր, որ իմքը միայն մի միջոց է ասելու կամքն արտահայտելու։

Գրահամն իր տաղանդով ստեղծեց տագնապի և տրտմության պարաշխարհի պարը. «Խնդիրները եմ ուզում արտահայտել մեր դարի, որ

Մարթա Գրահամ. Ոչ թե պար կամ թատրոն, այլ ստեղծագործություն

Մարթա Գրահամը ծնվել է 1894 թ. Ամերիկայում և մահացել 1991 թվին։ Պարի նախնական կրթությունը ստացել է 22 տարեկանում, իսկ ստեղծագործել սկսել է 30-ը բոլորած։ Ժառանգությունը մեծ է՝ շուրջ 160 պար։ Գրահամը պարել է մինչև 76 տարեկան հասակը, իսկ մինչև մահ՝ զբաղվել ուսուցչությամբ։ Եվ միայն այս վերջին տարիներին է ճանաչվել որպես 20-րդ դարի առանցքային արվեստագետներից մեկը։

առիթ է, ոտքերի մարդը խորհի ինքն իր և իր այժմյան իրականության մասին։

Վերջին տարիներին մի նոր երևույթ է նկատվում Արևմուտքում. այն հակասությունները և տարբերությունները ընդգծելու փոխարեն ձգտում է համադրություն ստեղծել նրանց մեջ։ Այս մոտեցումը զգալի է ինչպես հասարակական, քաղաքական, մշակութային, այնպես էլ մեզ հետաքրքրող արվեստի ասպարեզում։ Բաժերն այն որակվում են որպես պոստմոդեռն ժամանակաշրջան։ Փարիզում, օրինակ, բազմազան պարային նորություն է ներկայացումների այն տեսակը, որ կոչվում է «ստեղծագործություն», և ոչ այլևս «պար» կամ «թատրոն»։ Նրա հիմնական բեմական կենտրոնացված է մարդու ներքին էության վրա. ստեղծել մի դաշտ, որ նմանվի «համադրությունների», որն այսուհետ վերամիավորվում է «մասնակից», առիթ տա նրան խորհելու իր հույզերի, հարցերի, կասկածների, տագնապների և հուսահատությունների մասին։

Այս նոր երևույթի ծնունդը կապված է Մարթա Գրահամի անվան հետ։ Ըստ նրա՝ պարի և թատրոնի միջև տարբերություն չկա։ Նախ՝ թատրոնը Գրահամի համար նկարը չէ, այլ մասնակցություն, ապա՝ նրա կարծիքով, թատրոնը հիմնականում ոչ խոսքի, ոչ դիմախաղի արվեստ է։ Այն ոչ թե իրականության վերարտադրություն է, այլ մի խոսք, ոչ պատմողական, առանց որևէ կոնկրետ նշանակության, զերծ խոսքից ու շարժումներից բաղկացած։

Մարթա Գրահամը ճանաչված պարուհի էր իր ողջ ստեղծագործական կյանքի ընթացքում և աշխարհահռչակ դառնալու համար կարիք չուներ սպասելու մահվան։ Սակայն, ինչպես գրել է Մարսել Պրուստը, յուրաքանչյուր նորություն ճանաչվելու համար ժամանակ է պետք։

(չնայած, որ այս երկուսը Գրահամի ուղեցույցներն էին սկզբնական շրջանում)։ «Չեմ ուզում արտահայտել մի ծառ, մի ծաղիկ, մի ալիք կամ մի ամպ։ Հոգենցի հինգյու ապրումներին ներկայացնելով։ Ստեղծագործելիս մենք պետք է ինքնազննությամբ զննենք մեզ մեր պարող մարմնում։ Սովորական գործողությունները, բնության երևույթները կամ թե այլ մոտիվներ սարսափ ներին ընդօրինակելու փոխարեն պետք է ընդօրինակել մի բան այս հուզումից, որ կոչվում է մարդ արարած՝ շահագրգռված, կարգապահված, կենտրոնացած» (Մ. Գ.)։

Մարթա Գրահամի աշխատանքով ծնվեց ստեղծագործական մի նոր շրջան։ Նրա պարը պայքար է, պայքար՝ իր իրականությունը փոխելու։ Նա անհանգստացող էր։ Նրա կարծիքով մարդը իր կյանքի և նախագծի տերն է։ Կենտրոնացած պետք է ունենալ սեփական անհատականությունը։ Սակայն նրա ժամանակները հակասական էր էկզիստենցիալիստների համար, որովհետև նա լինում էր աստծուն և մարմնին տանող սանդուղք է արել մարդու շարժման ոլորտը, և ուր դաստիարակները մտահոգվել են զգացմունքներն ու շրջապատող բնությունը»։ Անցում է կատարվում այսպիսով ընդօրինակման արվեստից ոչնչացվել արվեստին, այսինքն՝ պարն այլևս չի փորձում լինել կյանքի հայելին, այլ առիթ է տալիս մասնակցելու կյանքին և շարժումի միջոցով փոխել կյանքը։

Մարթա Գրահամի ազդեցությունն զգալի է այժմյան բոլոր պարախմբերի և անհատ կատարողների վրա։ Նրա հետ աշխատող Մարս Քենինգհամից մինչև Կարոլին Կառլսոն կամ Փինա Բոշ, բոլորը սնվել են նրա ստեղծագործությամբ։ Հենվելով այն մտքին, թե «շարժումը չի ստում», Գրահամն ստեղծել է այս բառարանի հիմնական տեխնիկաները, որոնք օգնում են կատարողին խոր արտահայտվել և ոչ թե կեղծել։ «Այն, ինչ արտահայտվում է, ընդհանրապես, նախօրոք չի որոշվել, աստծ է մեծ պարուհին, դա այն շարժումն է, որ ստեղծում է արտահայտող զգացմունքը»։

Իր հզոր ստեղծագործությամբ Գրահամը ճանաչված է այլևս ոչ իբրև պարուհի կամ պարուսույց, այլ որպես բառարագիր։ Նա շարունակեց Վան Գոգի էքսպրեսիոնիզմը, Դոստոևսկու տագնապներն ու ընդվզումները, Նիցշեի ողբերգական ընկալումը։ Ազդվելով նկարիչներից, ինչպես Պիկասոն, Կանդինսկին, քանդակագործներից, ինչպես Մայոլը, և զգայուն լինելով արվեստի մյուս տեսակների հանդեպ, Մարթա Գրահամը հորինեց ոչ միայն այժմյան պարի հիմնական տեխնիկան, այլ մի ոճ, որ պարը հասցրեց նկարչությանը, քանդակին, ճարտարապետությանը և նոր պոեզիային։

ՆԵԼԳԱ ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ, Փարիզ

ԼՈՒՅՍ Է ՏԵՍԵԼ

Առաջարկում է «Արեգ» հրատարակչությունը

Հակոբ Կարապենցի «Ամերիկյան շուրջպար» պատմվածքը՝ Գաբրիել Սանուկյանի գեղանկարների ձևավորմամբ և Սեյրանուհի Գեղամյանի առաջաբանով, Կարապենցի ստեղծագործության առաջին տպագրությունն է հայրենիքում։ Ընդամենը մի քանի տարի առաջ, երբ «Ամերիկայի ձայն» ռադիոկայանի հայկական բաժինը եր կար տարիներ տնօրինած գրողն արդեն չէր դիտվում որպես բենամական բանակի գործակալ, եղավ Հայաստանում և շատ սարակուսեց, երբ իրենից հարցազրույց վերցնող լրագրողներն անգամ որևէ տող չէին ընթերցել իր գործերից։ Ի դեպ, գրադարաններում առկա նրա ժողովածուների վրա արգելք էր դրված։

Գրքի առաջաբանում ներկայացված նրա ստեղծագործության համառոտ [illegible] 1946 թ. առաջին [illegible] «Սիլ» օրաթերթում, 1970 թ.՝ «Անծանոթ հոգիներ», 1972՝ «Կարապենի դուստրը», 1975՝ «Նոր աշխարհի հին սերմնացանները», 1981՝ «Միջնադար», 1983՝ «Աղամի գիրքը», 1986՝ «Ամերիկյան շուրջպար», 1988՝ «Անկատար»։

«Հայաստանի պետություն և իրավունք» մատենաշարով հրատարակությունը լույս է ընծայել 4 գրքույկ. Գառնիկ Սաֆարյանի և Հայկ Խաչատրյանի «Հայ իրավունքի հուշարձանները (V-XVIII)», Ռոբերտ Ավագյանի «Հհ Սահմանադրությունը», Գևորգ Մարգարյանի «Հայաստանը որպես մի ցազգային իրավունքի սուբյեկտ» աշխատությունը և Հովհաննես Աբրյանի «Մարդու և քաղաքացու իրավունքները ժամանակակից աշխարհում»։ Գրախանութներում առաջարկվում է «Արեգ» հրատարակչության ևս մի այլ նմանօրինակ աշխատություն՝ Հենրիկ Խաչատրյանի «Սահմանադրական վերահսկողություն և սահմանադրական դատարան»։ Գրքույկներն ունեն օտար լեզուներով ամփոփագրեր։

Ռ. Խ.

ԿԱՊԵՐ

Հայաստան-Աբխազիա. Կրթական համաձայնագիր

Հայաստանի ուսուցիչների կատարելագործման և ատեստավորման հանրապետական ինստիտուտի (ՀՈՒԿԱՀԻ) և Աբխազիայի Հանրապետության կրթության նախարարության միջև ստորագրվել է կրթության ոլորտում համագործակցության պայմանագիր, որի նպատակը հայկական սփյուռքի հնագույն և խոշորագույն կենտրոններից մեկում Աբխազիայում, հայկական դպրոցի ամրապնդումն ու զարգացումն է։ 5 տարի ժամկետով կնքված պայմանագիրը նախատեսում է, որ ՀՈՒԿԱՀԻ-ն և Աբխազիայի Հանրապետության լուսավորության նախարարությունը պետք է Աբխազիայի հայկական դպրոցներին աջակցեն հետևյալ հարցերում. Երևանում Աբխազիայի հայկական դպրոցների ուսուցիչների կատարելագործման դասընթացների կազմակերպում, այդ դպրոցների ծրագրային, ուսումնա-մեթոդական, դիտողական ձեռնարկներով և դասագրքերով ապահովում։ Օգնություն կցուցաբերվի նաև այդ դպրոցների ուսուցիչների ատեստավորման հարցում։ Աբխազական կողմը պարտավորվում է Սուխում քաղաքում կազմել հայկական դպրոցների ուսուցիչների կատարելագործման խմբեր, Երևանից հրավիրել մասնագետներ, կազմակերպել Հայաստանի աշակերտների և ուսուցիչների հանգիստը Աբխազիայի սեփական հանգստավայրերում։ Պայմանագրի իրագործումն արդեն սկսվել է։ Աբխազիայի հայկական դպրոցներն մոտ օրերս կստանան ուսումնա-մեթոդական և ծրագրային նյութեր, հարցաթերթիկներ և թեստեր, ինչպես նաև հայերեն լեզվով գեղարվեստական գրականություն և հայաստան գրամեքենա։

Ըստ Աբխազիայի Հանրապետության լուսավորության փոխնախարար Գալուստ Տրապիզոնյանի (նա միաժամանակ Աբխազիայի մշակութալուսավորական «Կռունկ» ընկերության նախագահն է), Աբխազիայում ներկայումս գործում է հայկական 46 դպրոց։ Նրանց մի մասը (Գագրայում, Սուխումում և այլ քաղաքներում) մոտ ապագայում Սուխումի համալսարանի բանասիրական և դպրոցական ամբիոնի համար կդառնա բազային։ Գ. Տրապիզոնյանը հույս է հայտնել, որ զարգացող համագործակցությունն առնվազն հաջորդ տարի Աբխազիայի հայկական դպրոցների շրջանավարտներին Հայաստանի որոշ բուհերում կտրամադրվեն նպատակային տեղեր, որը բույր կտա Աբխազիայի համար մասնագետներ պատրաստել։ Ներկայումս Աբխազիայի հայկական դպրոցների 7 շրջանավարտ-դիմորդ մասնակցում են Հայաստանի բուհերի ընդունելության քննություններին։

ԼՏ

ՀԱՆՑԱՆՔ

Կողոպտվեց Վրաստանի արվեստի թանգարանը

ԹԲԻԼԻՍԻ, 27 ՅՈՒԼԻՍ, ՍՆԱՌՖ։ Այս գիշեր կողոպտվել է Վրաստանի արվեստի թանգարանը։ Ինչպես հայտնեցին հանրապետության ՆԳՆ մամլո կենտրոնում, ժամը 3:35-ին 10 զինված եղագակներ ներխուժել են թանգարանի շենք, կապկպել 3 պահակային ոստիկաններ, խլել 1 ավտոմատ և 1 ատրճանակ։ Կողոպտիչները փախել են անհայտ ուղղությամբ։ Ինչպես հայտնեց թանգարանի տնօրեն պրոֆեսոր Նոդար Լոմոուրին, հափշտակվել է 3 նկար՝ Կոնստանտին Ավալովի «Կավկազը», Ֆրանսուա Շարդենի «Նատյուրմորտը» և Յակոբ Ռոյսդալի «Բնանկարը»։ Լոմոուրիի խոսքերով, բոլոր 3 նկարները բնօրինակներ են, և դրանց գինը հասնում է մի քանի տասնյակ հազար դոլարի։

Գյուղական գրադարանները գործում են

«Այս տարի Ազգային գրադարանին տրամադրվել է 151 հազար դրամ, հայտնել է Մշակութային արժեքների պահպանության վարչության պետ Վարդան Արահամյանը։ Վարչության ենթակայության տակ գտնվող 43 գրադարանային կենտրոնացված համակարգերին (որոնցից 38-ը սպասարկում են գյուղական գրադարաններին) փոխանցվել է 3 մլն. 660 հազար դրամ։ «Այս գումարը բավարար է շրջանների տարածքներում գտնվող գրադարաններին նոր գրքեր ձեռք բերելու համար», ասել է Վարդան Արահամյանը։ Նրանց միակ հարցը (հատկապես հեռավոր շրջաններում) գնված գրքերը շրջան տեղափոխելն է, որի լուծումը կախված է տեղական իշխանություններից։ Արահամյանը ավելացրել է նաև, որ ներկայումս բոլոր գյուղական գրադարանները գործում են, չի փակվել նրանցից և ոչ մեկը։

Ղարաբաղի արվեստը ԱՄՆ-ում

Օգոստոսին Կալիֆորնիայում կանցկացվեն Արցախյան օրեր, որի ամերիկյան հանդիսատեսի առջև ելույթ կունենա ԼՂՀ-ի երգի-պարի պետական անսամբլը, իսկ երփնագրի սիրահարները կծանոթանան ղարաբաղյան վարպետների ստեղծագործություններին։ Միջոցառման կազմակերպիչներն ու ֆինանսավորողները Լոս Անջելեսի «Մասիս» և Երևանի «Նոր դար» մշակութային կենտրոններն են։

ՀԵՏԱՔՐՔՐԱԿԱՆ

Ո՞ւր վիքարը ծնում է մեծ երևույթներ

«Հռչակավոր» հիվանդներից ըշերը կարող են պարծենալ հիվանդությունների նման ցուցակով, որ վերագրվում էին Վան Գոգին կենդանության օրոք և մահվանից հետո. ընկնավորություն, խելագարություն, դեգեներատիվ լսանգարում, ուղեղի քաղցկեղ, շիզոֆրենիա, թունավորում...

Վան Գոգի համար կեցվածք էր ընդունել նաև նրա բժիշկ Գաշեն։ Եվ ահա, բժշկի երկու դիմանկարներ քննելուց հետո, Ջորջթաունի (ԱՄՆ) համալսարանի դոկտոր Քարթի Լին նկատել էր մի հետաքրքրական մանրամասն. նկարներից մեկում բժիշկն աջ ձեռքին բռնել է մի ծաղիկ, իսկ մյուսում՝ այդ նույն ծաղիկը բաժակի մեջ է դրված։ Խոսքը միրանագույն մատնոցուկի մասին է, որի տերևներից դեղորայք են պատրաստում ընկնավորության դեմ։ Դոկտոր Լին եզրակացրել էր, որ Վան Գոգի թունավորումն առաջացել է մատնոցուկից։ Չի բացառվում, որ Վան Գոգը բուժվել էր մատնոցուկի բուժմամբ։ Հետաքրքրականն այն է, որ այս դեղաբույսի թունավորման ախտանիշներից մեկը «քսանթոպսիան է», այսինքն՝ դեղին գույնի սեփական տեսնելը։ Վան Գոգի վերջին շրջանի նկարներում իսկապես ծփում է դեղինը, նույնիսկ երկինքն դեղինով է պատկերված։ Նկարիչն ապրում էր ջղային ներկված տան մեջ...

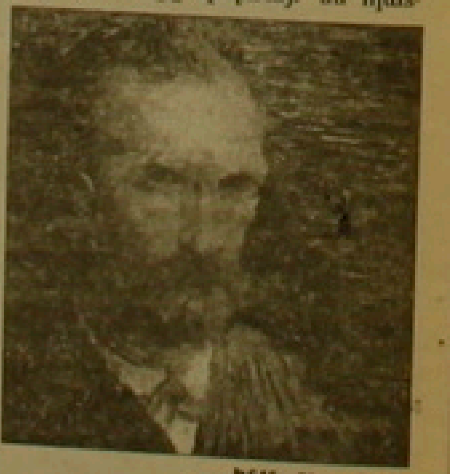

Ինքնանկար, 1887

Երբ մատնոցուկից թունավորման մասին ենթադրությունն իրողություն է, ապա բժշկական դժբախտ վրիպումից ծնված վանգոգյան երփնաշխարհը մի նոր էջ է բացել գեղանկարչության պատմության մեջ։

ԱԶԳ ՄԱՐԶԱԿԱՆ

ՖՈՒՏԲՈԼ

Հայաստանի հավաքականն առաջին անգամ ՖԻՖԱ-ի դասակարգման ցուցակում

Ֆուտբոլի աշխարհի 15-րդ առաջնությունից առաջ ՖԻՖԱ-ն հանելի 14-ին հրապարակեց հավաքականների գործակիցների նոր ցանկը: Անկասկած աշխարհի առաջնությունից հետո այն զգալի փոփոխության կենթարկվի: Բայց մեզ համար կարեւորն այն է, որ այդ ցուցակում առաջին անգամ ընդգրկվել է Հայաստանի հավաքականը, որը չնայած վաղուց ՖԻՖԱ-ի անդամ էր դարձել, սակայն միջազգային ֆեդերացիայի կողմից ուսկավորման չէր ենթարկվում, քանի որ ընկերական կամ պաշտոնական խաղեր չէր անցկացրել: Եվ ահա մայիսին, ԱՄՆ հավաքականի հետ ստուգողական խաղը (0-1) հիմք ծառայեց, որ Հայաստանի ընտրանին 173 երկրների հավաքականների ցուցակում գրավի 159-րդ տեղը: Այդ ցուցակում հաշվի չի առնված Մալթայի հավաքականի նկատմամբ հաղթանակը (1-0): Այնուհետ որ Հայաստանի Հանրապետության հավաքականի ռեյտինգը դեռ կարող է բարձրանալ: Համեմատության համար ասենք, որ Ադրբեջանի հավաքականը ՖԻՖԱ-ի դասակարգման ցուցակում զբաղվում է վերջին 173-րդ տեղը:

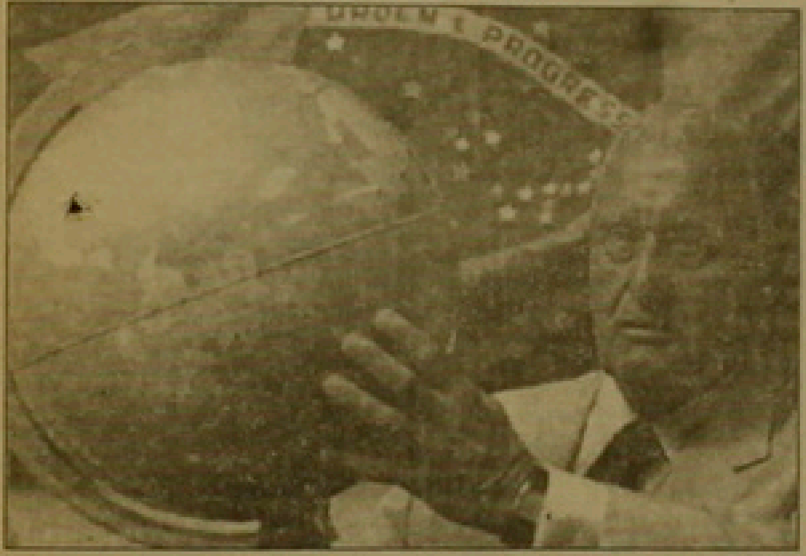

Այդ ցուցակում առաջին տասնյակը հետեւյալ տեսքն ունի.

1.	Գերմանիա	59.60 միավոր
2.	Հոլանդիա	59.22
3.	Բրազիլիա	58.99
4.	Իտալիա	56.93
5.	Իսպանիա	55.91
6.	Նորվեգիա	55.88
7.	Ռումինիա	55.29
8.	Արգենտինա	55.24
9.	Դանիա	54.98
10.	Շվեդիա	54.73

Հայաստանի հավաքականի արդյունքն է 0.97 միավոր: Հույս ունենանք, որ մեր ընտրանին հետագայում ավելի պատվավոր դիրք կզբաղեցնի:

ԽՃԱՆԿԱՐ

ՖԻՖԱ-ն ապահովագրել էր մարզադաշտերը

Ֆուտբոլի միջազգային ֆեդերացիան Albingia ապահովագրական ընկերությանը 10 մլն. դոլլար է վճարել, որպեսզի վերջինս աշխարհի առաջնության ընթացքում ապահովեր այն մարզադաշտերը, որտեղ նախատեսված էին խաղերը: Եթե մեծ երկրաշարժի կամ վթարի պատճառով խանգարվեին ֆուտբոլի աշխարհի առաջնության խաղերը, ՖԻՖԱ-ն այդ ընկերությունից, իբրեւ վնաս, պետք է գանձեր 200 միլիոն դոլլար:

18 միլիոն դոլլար մեկ cnrsի համար

Աշխարհի թիվ 1 թենիսիստ Փիթ Սամփրասի նոր cnrsն այնքան էլ գեղեցիկ չէ, «բայց այն լայն է եւ ես նրանում ինձ լավ եմ զգում», հայտարարում է Սամփրասը: Աշխարհահռչակ թենիսիստը, սակայն, չի հայտնում cnrsի հետ կապված ամենակարեւորը. այն, որ cnrsը հագնելու համար Nike ընկերությունը Սամփրասին տվել է ոչ ավել, ոչ պակաս 18 միլիոն դոլլար: Ո՞վ չէր ցանկանա 18 միլիոնի դիմաց կրել նման cnrs: Բայց Սամփրասը Սամփրասն է:

Երկրպագուները հիշում են Բոբբի Մուրին

Անգլիական ֆուտբոլի պատմության ամենահայտնի խաղացողներից մեկի՝ Բոբբի Մուրի հիշատակը մարզասերները վառ են պահում: «Վեստ Հեմ Յունայթեդ» թիմում Բոբբի Մուրն անցկացրել է 550 խաղ: Այսօր «Վեստ Հեմի» երկրպագուները հավաքվում են թիմի «էրջոն պարկ» անունը կրող մարզադաշտի մի անկյունում, ուր գրված է Բոբբի Մուրի անունը, եւ ծաղկեփնջեր ու տեսակ-տեսակ իրեր դնում այնտեղ՝ հավերժացնելու տաղանդավոր ֆուտբոլիստի հիշատակը:

ԲԱՍԿԵՏԲՈԼ

Չոլակյանը Վիլորբանի թիմում

ԳՐԻԳՈՐ ԱՄԻՐԶԱՅԱՆ
Վալանս, Ֆրանսիա

Ֆրանսիայի բասկետբոլի առաջատար թիմերից մեկը` «Վիլորբանը», որն ամենաճանաչվածն է Ֆրանսիայում, մեկ տարվա պայմանագիր է կնքել ամերիկահայ Դավիթ Չոլակյանի հետ: Վիլորբանը Լիոն քաղաքի արվարձաններից է, ուր ապրում են շուրջ 5 հազար հայեր, որտեղ կա հայկական մշակութային տուն եւ որի փոխքաղաքապետն է Վարուժան Գրիգորյանը, որը նաեւ Արցախի ներկայացուցիչն է Ֆրանսիայում: Դավիթ Չոլակյանը ծնվել է 1967 թ., Միացյալ Նահանգներում: Նրա հասակն է 198 սմ, քաշը 100 կգ: Մեկ տարի է, ինչ բասկետբոլի միջազգային ֆեդերացիան (FIBA) պաշտոնապես իրավունք է տվել Չոլակյանին հանդես գալ Ֆրանսիայում: 1992 թ. նա հանդես էր գալիս Ֆրանսիայի «Աշխ-Մոնս» թիմում, որը ներկայացնում էր 2-րդ դիվիզիոնը: Չոլակյանը մեկ խաղում վաստակում էր միջինը 22.4 միավոր: Բայց 92 թ. մրցաշրջանը վերջանալուց հետո, Չոլակյանը վերադարձավ Միացյալ Նահանգներ: «Վիլորբան» թիմը անցյալ դեկտեմբերին նրան փորձարկման էր հրավիրել: Պայմանագիրը կնքվեց վերջերս: Նախապատրաստվելով Ֆրանսիայի ներքական առաջնությանը, «Վիլորբանը» հիմա մրցաշրջագայում է ԱՄՆ-ում: Նրա հետ է նաեւ Չոլակյանը, որը հայազգի միակ բասկետբոլիստը կլինի Ֆրանսիայի առաջին դիվիզիոնի մրցաշարում: Ու կարող է Լիոնի եւ նրա շրջակայքի 35 հազար հայերի համար կուռք դառնալ:

Ի դեպ, երբ 1990 թ. Երեւանի «Ուրարտուն» մրցաշրջագայում էր Կանադայում, հանդիպեց Լոս Անջելեսի Հայ բարեգործական ընդհանուր միության թիմի հետ, որի կազմում հանդես էր գալիս հենց Դավիթ Չոլակյանը: Այն ժամանակ մեզ անհայտ [illegible] բասկետբոլիստի եւ եւս մեկ բարձրա[illegible] խաղացողի բարձր վարպետության շնորհիվ ՀԲԸՄ-ն անակնկալ հաղթա[illegible] «Ուրարտուի» նկատմամբ: [illegible] առաջին րոպեներից կարծ[illegible] ամերիկահայ թիմը 20 [illegible] առաջ անցավ: «Ուրարտուն» [illegible] եռակի հաշիվը կրճատ[illegible], սակայն խաղը փրկել չկարողացավ: Չոլակյանի վարպետությունը [illegible] էր: «Ուրարտուն» Կանադայում անցկացրած 9 հանդիպումներում 2 պարտություններից մեկը կրեց հենց Դավիթ Չոլակյանի թիմից: ԱՄՆ-ում իմ [illegible] ժամանակ Չոլակյանի բարձր վարպետության մասին վկայեց նաեւ «[illegible] աքցեվրր» թերթի խմբագիր [illegible]: Չկան հնարավորություններ կամ Դավիթ Չոլակյանի [illegible] խաղացողին ընդգրկել Հայաստանի հավաքականում:

Ս.Ք.

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐ

Քլինթոնները ֆուտբոլ շատ են սիրում

Ինչպես ԱՄՆ-ն, այնպես էլ Սպիտակ տունը սիրահարվեցին եվրոպական ֆուտբոլին: Բիլ Քլինթոնը ներկա է գտնվել Չիկագոյում տեղի ունեցած բացման հանդիսավոր արարողությանն ու առաջին խաղին եւ ըստ նրա մտերիմների վկայության, հեռուստատեսությամբ մինչեւ վերջ հետեւել է աշխարհի առաջնության խաղերին: Նրա աղջիկը Վաշինգտոնի դպրոցներից մեկի թիմում խաղում է, իբրեւ դարպասապահ: Ամերիկացիները չէին հետաքրքրվում ֆուտբոլով, բայց Սպիտակ տան նախագահները լավ գիտեին այս խաղի գաղտնիքները: Մասնավորապես Ջերալդ Ֆորդը եւ Ջիմմի Քարտերը ֆուտբոլի սիրահարներ էին:

Բիլ Քլինթոնը Գերմանիա-Բոլիվիա հանդիպման ժամանակ

ՖՐԱՆՍԻԱ

Ալեն Պողոսյան. «Շատ եմ սիրում մրցակցի դարպասը»

Հայազգի ֆուտբոլիստը իտալական «Նապոլիում»

ԳՐԻԳՈՐ ԱՄԻՐԶԱՅԱՆ
Վալանս, Ֆրանսիա

Մեկ ամսվա բանակցություններից եւ հրաժարումներից հետո լուրը հաստատվեց: Մարսելի «Օլիմպիկի» 23-ամյա խաղացող Ալեն Պողոսյանը 3 տարվա պայմանագիր է կնքել Իտալիայի «Նապոլի» հանրահայտ թիմի հետ: Դիդիյե Դեշանից («Յուվենտուս») եւ ժոսլին Անգլոմայից («Թորինո») հետո Ալեն Պողոսյանը երրորդ մարսելցին է, որ պետք է խաղա իտալական առաջնությունում: Հայ ֆուտբոլիստը տարեկան պետք է ստանա 1.5 միլիոն ֆրանկ, իսկ Մարսելի «Օլիմպիկին» նրա տեղափոխության համար բաժին կընկնի 8 միլիոն 300 հազար ֆրանկ: «Թորինոն» եւ «Ջենոան» նույնպես ցանկանում էին Ալեն Պողոսյանին: Ժամանելով Իտալիա եւ առաջին խաղն անցկացնելով «Նապոլիի» կազմում, Ալեն Պողոսյանը մեծ տպավորություն թողեց մարզասերների վրա: Նա հայտարարեց. «Աշխարհի ամենաուժեղ իտալական առաջնություններում ես պետք է հետեւեմ Մարսել Դեսայիի ճանապարհին»: Մարսել Դեսային, որը «Միլանի» լավագույն պաշտպաններից մեկն է, 1993 թ. Մարսելի «Օլիմպիկի» եւ 1994 թ. Միլանի «Միլանի» հետ 2 տարի անընդմեջ դարձավ եվրոպայի չեմպիոնների գավաթակիր: Ալեն Պողոսյանը հայտարարեց. «Պաշտպանը կարող է հաջողությամբ խաղալ նաեւ կիսապաշտպանի դերում: Ես սիրում եմ մրցակցի դարպասը եւ միշտ ձգտում եմ գրավել այն»: «Նապոլիի» մարզիչ Կերինին նույնպես մեծ տպավորություն է ստացել Ալեն Պողոսյանի խաղից: Նապոլի քաղաքը ցանկանում է իր «Սան Պաոլո» մարզադաշտի շնորհիվ սոցիալ քաղաքական խնդիրները մի քիչ մեղմացնել: Ալեն Պողոսյանին «Նապոլիում» կընկերանան նաեւ ուրիշ երկու օտար խաղացողներ՝ Լիեբ Կրիուզը (Բրազիլիա) եւ Պալմեյրաս Ռինկոնը (Կոլումբիա):

Գրոհում է Ալեն Պողոսյանը

Ալեն Պողոսյանը ծնվել է 1970 թ. հոկտեմբերի 27-ին, Դիժ քաղաքում: Նա ատլետիկ տվյալներ ունի. հասակն է 185 սմ, քաշը՝ 80 կգ: Պատանեկան տարիներին Ալեն Պողոսյանը սիրում էր խաղալ հարձակման գծում: 1989 թ. Մարսելի «Օլիմպիկի» կադրերի պատրաստման կենտրոնի պատասխանատու Անրի Ստամբուլին նկատում է Պողոսյանին եւ նրան հրավիրում Մարսել: Սկզբում Ալենին ուզում էին վերցնել որպես հարձակվող, բայց դրա համար արագությունը չէր հերիքում: Հետո որոշեցին փորձարկել որպես կենտրոնական պաշտպան: Այդ դիրքում Ալեն Պողոսյանն իրեն հատկապես լավ դրսեւորեց Մարոկկոյում տեղի ունեցած զինվորականների աշխարհի առաջնությունում, որտեղ Ֆրանսիայի հավաքականը հասավ մինչեւ կիսաեզրափակիչ: Պողոսյանը միակն էր, որը մասնակցեց այդ մրցաշարի բոլոր խաղերին: 1992 թ. «Օլիմպիկը» Ալեն Պողոսյանին վաճառեց 2-րդ դիվիզիոնում հանդես եկող «Իստր» թիմին, որտեղ հայ ֆուտբոլիստը մասնակցեց 34 հանդիպումներից 33-ին եւ լինելով կենտրոնական պաշտպան՝ խփեց 7 գնդակ: Տարեվերջին Մարսելի «Օլիմպիկը» կրկին հետ վերցրեց Ալեն Պողոսյանին: 1993 թ. հուլիսի 24-ին նա իր առաջին հանդիպումն անցկացրեց «Օլիմպիկի» կազմում, իսկ դեկտեմբերի 15-ին «Նանտի» հետ խաղում առաջին գնդակը խփեց առաջին դիվիզիոնում: Ընդամենը մեկ մրցաշրջանի ընթացքում Ալեն Պողոսյանը դարձավ եվրոպայի ուժեղագույն թիմերից մեկի առանցքային եւ առաջատար խաղացողներից մեկը: Կասկածից վեր է, որ նա շուտով կհագնի նաեւ Ֆրանսիայի հավաքականի համազգեստը: Իսկ առայժմ Ալեն Պողոսյանը Մարադոնայի հետքերով եկել է «Նապոլի»:

ՇԱԽՄԱՏ

Էլինա Դանիելյանը լավատես է

ԵՐԵՎԱՆ, 28 ՀՈՒԼԻՍ, ՄՆԱՐՔ: Շախմատային «իշխանուհին» Էլինա Դանիելյանը, որի 16-ամյակը կլրանա միայն օգոստոսին, կմասնակցի աշխարհի եւս մեկ առաջնության, այս անգամ արդեն 18 տարեկան աղջիկների միջեւ: Նա տրամադրված է լավատեսորեն եւ պայքարելու է երրորդ «փոքր թագի» համար: Դանիելյանը երկու անգամ (մինչեւ 14 եւ 16 տարեկանների միջեւ) դարձել է աշխարհի չեմպիոնուհի:

«Սեգեդում անցկացվող պայքար կընթանա, ասաց Էլինան, մրցաշարին կմասնակցեն մի շարք ուժեղագույն շախմատիստուհիներ, որոնց թվում կլինեն մինչեւ 16 տարեկանների եվրոպայի չեմպիոնուհի Իննա Գապոնենկոն (Ուկրաինա), 1993 թ. աշխարհի առաջնության մրցանակակիր Մայա Լոմինեյշվիլին (Վրաստան), նույն տարիքային խմբի աշխարհի չեմպիոնուհի Այմիրա Ակրիոշենկոն (Մոլդովա): Ի դեպ, Այմիրան Նաիրա Աղաբաբյանի աղջիկն է, որն անցյալում հաջողությամբ հանդես էր գալիս Հայաստանի հավաքականում: Չնայած այդ ամենին, պայքարելու եմ հաղթանակի համար: Վերջերս 2-րդ անգամ դարձա Հայաստանի միահամակ[illegible] չեմպիոնուհի: Տարեվերջին Հայաստանի կանանց հավաքականը պետք է գլխավորեմ Սալոնիկում կայանալիք համաշխարհային օլիմպիադայում»:

Էլինայի հետ Սեգեդի մրցաշարում հանդես է գալու նաեւ Արուսյակ Գրիգորյանը: Մյուս տարիքային խմբերում Հայաստանը ներկայացնելու են Նաիրին եւ Նելլի Աղինյան քույրերը (Երեւան), Նաիրին Գասպարյանը (Վանաձոր), Միրանուշ Անդրեասյանը (Էջմիածին): Մինչեւ 18 տարեկան պատանիների մրցաշարում կոչը կանենա Վիգեն Միրումյանը: Մեծ հետաքրքրությամբ է սպասվում Լեւոն Արոնյանի մասնակցությունը, որին մասնագետները մեծ ապագա են գուշակում: Վերջերս նա դարձավ մինչեւ 12 տարեկան պատանիների եվրոպայի առաջնության մրցանակակիր: Մեդալների համար պայքար կմղեն նաեւ Անդրանիկ [illegible]յանը (մինչեւ 16 տարեկան), [illegible] Ասրյանը (մինչեւ 14 տարեկան) եւ ամենափոքրը Տիգրան [illegible]յանը (մինչեւ 10 տարեկան):

Բաժինը վարում է
ՍԱՐԳԻՍ ՓԻՐՈՒԶԱԿՅԱՆԸ

digitised by A.R.A.R.@

ԲԻԶՆԵՍ

Բաժնետոմսերի գները կրկին վերելք ապրեցին

MMM գործ. «Ամենամեծ քաղաքական ճգնաժամը Մոսկվայում»

ՄՈՍԿՎԱ, 28 ՀՈՒԼԻՍ, ԲԻԶՆԵՍ ՏԱՍՍ-ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: «Վաղվանից MMM բաժնետիրական ընկերության ընդունման բոլոր կետերը վերսկսում են բաժնետոմսերի գնումը»: Այս հայտարարությունն այս գիշեր արեց բաժնետիրական ընկերության հերթապահ ներկայացուցիչը, կանգնած բազմաթիվ բաժնետերերի առջեւ, որոնք հավաքվել էին Վարշավայի խճուղում գտնվող MMM գլխավոր գրասենյակի առջեւ: Այսօր այն փոխադրվեց շուրջօրյա աշխատակարգի: Գիշերը MMM բաժնետիրական ընկերության բաժնետոմսերի «սեւ» փոխարժեքը կրկնապատկվեց. եթե երեկոյան վերավաճառողները բաժնետոմսի համար «տալիս էին» 40-50 հազար ռուբլի, ապա գիշերվա ժամը 3-ի մոտ այդ գումարը հասավ 80-85 հազարի:

Հայտնի MMM բաժնետիրական ընկերության շուրջ ստեղծված խուճապի մասին մոսկովյան «Նեզավիսիմայա գազետա» թերթը իր հուլիսի 28-ի համարում գրում է. «Գիտեր MMM ինչ է անում ի սկզբանե թե ոչ, կարեւոր չէ, կարեւորն այն է, որ այսօր նրա առաջ բերած ժողովրդական ակտիվությունը կարելի է համեմատել միայն նախընտրական արշավի հետ, որին ներգրավված է 50 մլն մարդ: Իշխանությունները հասկացել են, որ երկրի նախագահ դառնալու համար պարոն Մավրոդին այդպիսի պետք է երկու քայլ անի. նախ՝ խոստանա բոլորին վերադարձնել գումարները, այսինքն՝ իշխանության գալուց հետո MMM ակցիաները հայտարարել պետական արժեթղթեր կամ ավելի պարզ ասած ազգայնացնել դրանք, ապա խոստանա վերացնել հանցագործությունները: Միաժամանակ պետք է հավաքել ժողովրդի փողերն ու դրանցով վճարել չվճարված աշխատավարձերն ու թոշակները: Ո՞վ դրան դեմ կլինի, եւ էլ ինչ նախագահ է հարկավոր, քան այնպիսին, որ կարողանում է ժողովրդի փողերը ծառայեցնել ժողովրդական նպատակների, այն էլ՝ կամավորության սկզբունքով: Այսինքն՝ անել այն, ինչին այսօրվա կառավարությունը նույնիսկ չի էլ մտածում, ընդհակառակը՝ խեղդում է բոլորին հարկերով ու չվճարելով աշխատավարձեր: Պարոն Մավրոդին այլ ելք չունի, քան բացել իր բաժնետոմսերի վաճառքի նորանոր կետեր ու բարձրացնել գները: Առաջիկայի համար երկու սցենար կա. կամ Մավրոդին բավականաչափ փող է ճարում դրա համար, գալիս է իշխանության եւ վճարում բոլոր հաշիվները, կամ էլ իշխանությունները սկսում են ֆինանսավորել MMM, ազգայնացնելով այն: Որովհետեւ բոլոր ներկայացված հաշիվները, ամեն դեպքում անհրաժեշտ է լինելու վճարել: Խնայբանկի հաշիվներով վճարեց պարոն Գորբաչովը, MMM հաշիվներով կամ անձամբ Մավրոդին, կամ էլ նա, ով բավարար խելահասություն կունենա պայքարել նրա դեմ», գրում է «Նեզավիսիմայա գազետան»:

ՄՈՍԿՎԱ

Չեռնոմիրդինը կոնվերսիայի արագացման կողմնակից

ՄՈՍԿՎԱ, 28 ՀՈՒԼԻՍ, ՓԱՍՍ: Ռուսաստանի Դաշնության վարչապետ Վիկտոր Չեռնոմիրդինն արտահայտվել է առավել արագացված տեմպերով ռազմական արդյունաբերության ձեռնարկությունների մի մասը խաղաղ արտադրանքի թողարկման անցնելու օգտին: Նա այժմ գտնվում է Պենզայում, ուր եկել է ունեցել 30 ձեռնարկությունների ղեկավարների խորհրդակցության ժամանակ: Չեռնոմիրդինն այն կարծիքն է հայտնել, որ հովանավորչությունն արդյունաբերության մեջ անընդունելի է եւ չպետք է փակել արտասահմանյան մրցունակ ապրանքի մուտքը Ռուսաստան, այլ պետք է հասնել նույն որակի արտադրանքի թողարկման: «Մենք արդեն այնքան ենք փակվել աշխարհի առաջ, որ մեր երկրում ավտոմեքենաներն ուղղակի չեն շարժվում, իսկ մեր կոստյումները ոչ ոք չի հագնում:

Հովանավորչությունն այսօր թույլատրելի է միայն գյուղատնտեսական արտադրանքի նկատմամբ, այն էլ որպես ժամանակավոր միջոց, հայտարարել է վարչապետը: Հուլիսի 27-ի երեկոյան նա վերադարձել է Մոսկվա:

ARMENTRUST

ԲԱԺՆԵՏԻՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆ

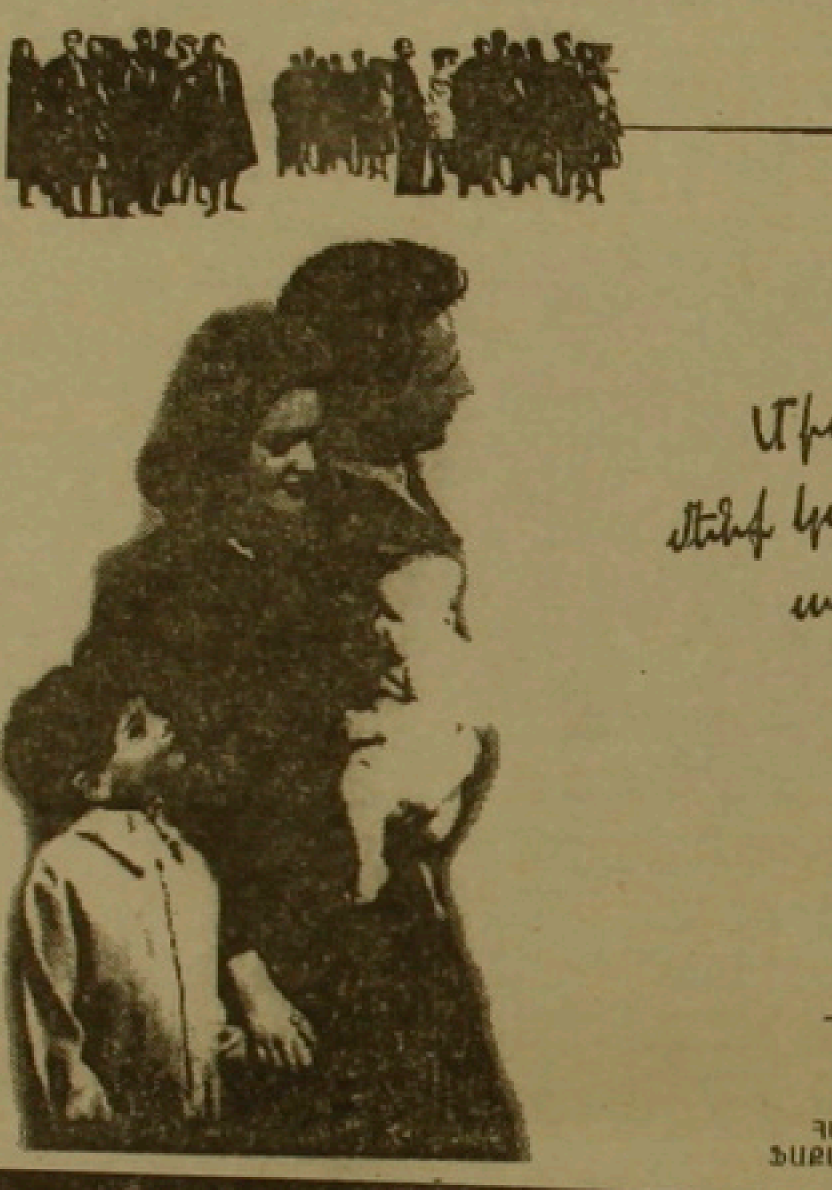

Միասին մենք կարող ենք ամեն ինչ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ
ԵՐԵՎԱՆ
ՍԱՅԱԹ-ՆՈՎԱ 27
ՀԵՌ. 58 67 18, 58 67 19
ՖԱՔՍ. (007 8852)56 11 84

ՓՆՏՐՈՒՄ ԵՄ

3 սենյականոց բնակարան Արաբկիրի շրջանում, «Բարեկամություն» մետրոյի մերձակայքում կամ Բաղրամյան պող.: Զանգահարել՝ 529221, 251168

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

մաշկի գնով՝ 3x1.5մ չափսի ձեռագործ բրդյա գորգ եւ հողամաս: Հեռ. 39-55-07, 52-88-16

ԱՇԽԱՐՀ

Մ. Գորբաչով. Ռուսաստանին պետք է ժողովրդավարական ուժերի միավորում

ՄՈՍԿՎԱ, 28 ՀՈՒԼԻՍ, ՌԻԱ-ՆԱՐԿ: Միխայիլ Գորբաչովը հանդես է եկել հասարակական-քաղաքական հզոր շարժում ստեղծելու նախաձեռնությամբ, որն ընդգրկեր ժողովրդավարական ուժերի ամբողջ «լայնակը» ինչպես ձախից այնպես էլ աջից, բացառելով երկու բեւեռի ծայրահեղականներին: Հարցազրույցի ժամանակ նա ասաց, որ ինքը նման շարժումը պատկերացնում է յուրօրինակ ժողովրդավարական ճակատի տեսքով: Գորբաչովի կարծիքով, այսօրվա վարչակարգը իրեն սպառել է, բայց մտադիր չէ լիազորությունները զիջել, ուստի եւ ծագել է ընտրությունները տեղափոխելու գաղափարը:

Նա ընդգծեց, որ նախագահի ընտրության հարցում շեշտը պետք է դնել ոչ թե ինչ-որ մի անձնավորության վրա, որն ընդունակ է հրաշք գործել, այլ այնպիսի մարդկանց խմբի վրա, որոնք պատրաստ են դառնալ ղեկավարներ, կարողանում են մտածել ռեալիստորեն, օժտված են բարձր պատասխանատվության եւ արիության զգացումով:

Չեչնիայում լարված հանգիստ

ՄՈՍԿՎԱ, 28 ՀՈՒԼԻՍ, ՓԱՍՍ: «Իզվեստիա» թերթն այսօր գրում է, թե Գրոզնիից չեն հաստատում համարյա թե ապստամբության մասին պտտվող լուրերը: Գրոզնիում հանգիստ է, բայց դա լարված հանգստություն է»: Թերթը նշում է, թե տեղի Ռոբին Հուդը՝ Լաբազանովը, որ չի կարողացել ներել Դուդաեւին անցյալ ամռվա արյունալի հաշվեհարդարի համար, վերահսկում է Արգունի ավանը, Գրոզնիից 25 կմ հեռավորության վրա եւ ունի երկու շրջան: Նրա զորամասության թիվ են 1000-ից ոչ պակաս զինված մարտիկներ: Այստեղ նորից ի հայտ է եկել Ռուսլան Խասբուլատովը, որը «հաշտարար» հայտարարել է, թե ինքը համոզված է, որ Չեչնիայի բնակչության մեծամասնությունը հույսեր է կապում իր անվան հետ, եւ ինքը պատրաստ է հանդես գալ միջնորդի դերում:

Մանաթը նույնպես կայունացավ

ԲԱՔՈՒ, 28 ՀՈՒԼԻՍ, ԽԱՐԱՐ-ՍԵՐՎԻՍ-ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: «Ազգային արժույթի փոխարժեքի կայունացման հիմնական պատճառը կանխիկ դրամի պակասն է», հայտարարեց Ադրբեջանի ազգային անկախության կուսակցության փոխնախագահ, տնտեսագիտության դոկտոր Նազիմ Իմանովը: Նա նշեց, որ նման պայմաններում անհնար է խոսել մյուս գործոնների ազդեցության մասին: Իմանովի կարծիքով, կառավարության դրամավարկային քաղաքականության խստացումը, որը բնականոն շուկայի պայմաններում պետք է դրական գործոն լիներ, չէր կարող մանաթի փոխարժեքի վրա ազդել հենց կանխիկ դրամի բացակայության պատճառով: «Փոխարժեքի կայունացումը ժամանակավոր բնույթ ունի, եւ օգոստոսի 2-ին ազգային արժույթի հերթական խմբաքանակի մուտքից հետո, լավ երեւույթին, մանաթի գինը կրկին կընկնի», վերջում ասաց Իմանովը:

NORINVEST-ը
առաջարկում է մասնակցել իր նոր
ԲԻԶՆԵՍ-ՆԱԽԱԳԾԻՆ

Ձեռք բերելով մեր նպատակային պարտատոմսը՝ Դուք բաժանորդագրվում եք Philip Morris (ԱՄՆ) ֆիրմայի արտադրության սիգարետներ

Marlboro, Marlboro Lights, L&M

Բաժանորդագրման գինը = արտադրողի գին + մաքսավճարներ + ապրանքը մինչեւ NORINVEST հասցնելու տրանսպորտային ծախսեր

Այսօր սա ֆիրմային սիգարետների նվազագույն գինն է, մեծածախ գների նվազագույնից ցածր, վաղը՝ Ձեր կապիտալի լավագույն օգտագործման հաստատումը:

Համագործակցելով մեզ հետ՝ Դուք կդառնաք հեշտ իրացվող ապրանքի սեփականատեր, կազատվեք այն ձեռք բերելու հոգսերից եւ պաշտպանված կլինեք շուկայի անկայունությունից

Ինչպես միշտ նախագծի մանրամասնություններին կարող եք ծանոթանալ հետեւյալ հասցեով. Արովյան 14, 100 սենյակ: Հեռախոս՝ 56 19 31:

NORINVEST/NORINVEST

«Հայաստանի Հանրապետություն» հրատարակչության տպարան, Երեւան-23 Արշակունյաց 2. Գրանցման թիվ 65. Ինդեքս 69149. Պատվեր 1810. Տպաքանակը՝ 5000. Ստորագրված է տպագրության 28. 07. 1994. Գինը՝ 10 դրամ

digitised by A.R.A.R.@